

Mõtte ja armastusega

Koos Edgar Valteri piltidega on Eestis üles kasvanud üsna mitu põlvkonda lapsi. Seetõttu peaks aasta 2007 olema eriline neile kõigile, sest tihti ei juhtu, et nii pikka aega laste tundeelule ja fantaasiale toitu andnud kunstniku loomingust sünnib eriline raamat: säherdune, mida annab kahe käega tõsta ja tubli tüki aega sirvida-imetleda. Vt lk 13.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 11 (23) 13. detsember 2007

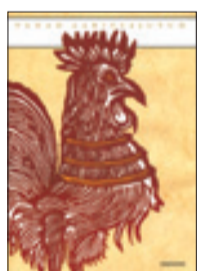
sisu

Raamat, mis hoolib

Alati ei pruugi pühad seostuda koo- gihõngulise kõõgi, kingikuhja ning rõõmsate nägudega. Meie hulgas on palju neid, kes endassetõmbunult või trotslikult muresid peita püüdes päev- haaval elavad. Aili Paju ja Riina Raud- siku raamat "Stress kui asümmeetriline seisund. Loomulik ravi" sobib kõigile, kes endast hoolivad. Vt lk 9

Vanad head aabitsajutud

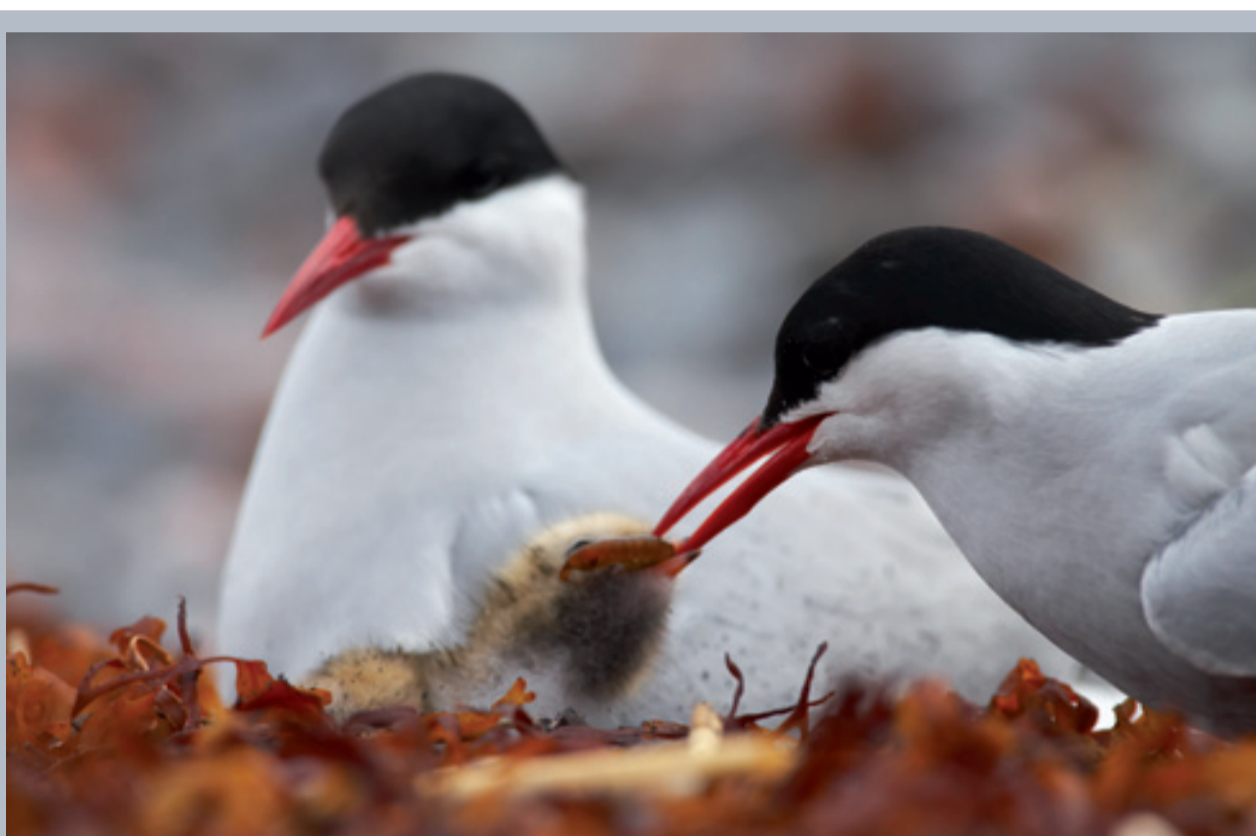

Kogumik "Vanad aabitsajutud", mille esmatrükist on möödunud 14 aastat, on lugeja ees uues kuues. Öeldakse, et kõik uus on hästi unustatud vana ehk teisipidi – kõik vana tundu- dub uue ja värskena, kui ajaline distants on piisavalt suur. Kui see ütlemine paika peab, võiks vanadele aabitsajuttudele lugejamenu ennustada. Vt lk 16.

Teejuht meelerahu poole

David Fontana raamatust "Mandala- meditatsioon", mis esitleb lugejale 52 kaunist uuevormilist mandala- kujundit, on võimalik leida meelerahu poole suunavaid viitu vastavalt meeleolule ja vajadusele. Iga mandala juures leidub lühike juhatus, et kergendada sisene- mist kujundi mõttesse. Vt lk 4.

Lummav raamat noorelt loodusfotograafilt

Inimesed on alati linde imetlenud – nii nende lennuoskust kui ka kaunist sulestikku. Ühel on see vaeu märgatav, teisel lausa silmatorkav. Tunnustatud noore loodusfotograafi Sven Začeki uues raamatus saavad lugejad tutvuda Eesti lindudega alates mustvalgest mustviiresest lõpetades värvikireva jäälinnuga. Raamatu ülesehitus on uudne, tuginedes värvidele – linnuvärvidele. Raamatu autor Sven Začek on võitnud auhinda nii Loomafoto kui ka Looduse Aasta Foto konkurssidelt. 2006. aastal ilmus Varrakus tema esimene, väga menukas fotoraamat "Kohtumisi metsloomadega".

Aastalõpu tunnustus kolleegidelt

Iga aasta lõpus tehakse tavakoha- seid kokkuvõtteid, vaadatakse ta- gasi, ikka sooviga tõhusamalt edasi minna. Eesti Kirjastuste Liit soovib, et raamatute tegijad enam tähelepanu ja esiletõstmist leiaksid. Nii küsisime- gi kirjastajatelt: milline on teie arvates konkurentide-kolleegide aasta 2007 silmapaistvaim kirjastamistegu?

Terje Lilleoks, Kirilill: Meeldiv ülla- tus oli TEA eestimaiste lasteraamatute sarjad. Ilusad, sisukad ja mõistliku hin- naga.

Kristel Kibus, Eesti Ekspressi kir- jastus: minu arvates vääri- vad esiletõstmist mitmed tõlked: Alfred Döblini "Berliin, Alexanderplatz" Tänapäevalt, Pentti Saarikoski "On või ei ole. Euroopa serval. Bretange'i päevik" kir- jastuselt Varrak ja Jose Saramago "Pi- medus" Eesti Raamatult. Tunnustamist väärt on eesti kirjandusajaloo väärtus- tamine (mälestusteraamatud Betti Al- verist (Tänapäev) ja Artur Alliksaarest (Ilmamaa)).

Kadri Haljamaa ja Katrin Klii- mask, Koolibri: Meie oleme "hästi

kadedad" Varraku Perrault' muinas- juturaamatu peale, mis näeb väga hea välja, sest ei ole kardetud teha suurt raamatut. Juttudele ja piltidele on pii- savalt hingamisruumi. Rõõmu teeb, et muinasjutud on esitatud originaalku- jul, sest liigagi sageli oleme sunnitud lugema kärbitud variante.

Silva Tomingas, TEA Kirjastus: Varrak tegi ühe ütle mata ilusa kum- marduse Eesti kunsti *grand old lady*'le Valli Lember-Bogatkinale – tema suu- reks juubeliks ilmus mälestusteraamat "Nii see oli", mis kunstniku elu ja töö kaudu meile kunsti ja ajalugu valgus- tab.

Signe Siim, Maalehe Raamat: Üks erilisel soe ja isikupärane vanaemade raamat on just nüüd, aasta lõpuks tul- nud Pilgrimilt. Ehkki kõik nende kaan- te vahel ei paku mulle isiklikult huvi, on idee ja teostus leid. Tõlkeramatute maaletoomise kullafondi kuulub mu mee- lest Pegasuse "Suur illustreeritud sõnaraamat".

Aili Saks, Eesti Entsüklopeedia- kirjastus: Liidu liikmetest on positiiv- selt üllatanud Ajakirjade Kirjastus oma mitme vormilt ja sisult ilusa raamatuga:

"Poeetiline punane raamat – Eesti", "Se- pamaa talu köök", "Epp Maria. Maal" – kui nimetada mõnda neist. Meeldib "Pegasuse väike sari". Hästi valitud, hästi tõlgitud ja korralikult toimetatud raamatud. Ajakirjade Kirjastuselt äsja ilmunud Fred Jüssi "Linnuaabitsas" on koos suurepärase idee ja superhea as- jatundjast autor.

Eva Kolli, Valgus: Positiivset kade- dust äratas sel aastal kõige enam Varrak- us ilmunud Marek Tamme intervjuu- raamat "Kuidas kirjutatakse ajalugu". Kahju, et tema hallatud ja kümme aastat ilmunud sari "Ajalugu. Sotsiaaltea- dused" lõpule jõudis. Vagabundi sari "Luukamber" on samuti olnud kade- dustvääriv ettevõtmine.

Tiina Tammer, Tänapäev: Kui Sil- va Tomingas Frankfurdi raamatumes- sil kotist "TEA entsüklopeedia" kaane- kujunduse ja sisumaketi välja õngitses, ütlesin vaid üht: "Vinge tegu."

Entsüklopeedia koostamine ja kir- jastamine pole naljaasi. Kuigi kirjas- tamine pole üldse naljaasi, kui seda kvaliteetselt ja pühendumisega teha. Aga entsüklopeedia – see on eriline kirjastamine.

uudis

Romaanivõist- lusele laekus 44 käsikirja

Kirjastuse Tänapäev poolt välja kuu- lutatud algupärase romaani võistlusele laekus 44 käsikirja. Samal ajal lõppe- nud noorsooromaanivõistlusele saabus 11 käsikirja.

Romaanivõistluse žürii alustas te- gevust, võitjad kuulutatakse välja 2008. aasta kevadel. Eesti Vabariigi Kultuuri- ministeerium toetas võistluse läbiviim- mist 50 000 krooniga.

Uue ajastu entsüklopeedia tulekul

TEA Kirjastuselt ilmub 22-kõiteline entsüklopeedia, mis on kavas välja anda aastatel 2008–2013. Alates esime- sest köitest pannakse tellijatele internetti üles ka selle võrguversioon ehk e-Ent- süklopeedia. Tegemist on uue põlvkon- na originaalteostega, mille koostavad ja kirjutavad Eesti oma spetsialistid ja mille loomiseks tehakse koostööd maailma üldtunnustatud entsüklopee- diakirjastuste ja tarkvaraarendajatega.

Omapärane jõulujutt

Eesti lastekirjanike hulka on ilmu- nud üks uus tegelane, kel nimeks Tiia Soasepp ehk tädi Tiia. Tema sulest pärineb nende jõulude omapäraneim jõulujutt "PPP ehk pesulöksupäkapik- kude projekt". Tädi Tiia, kel raama- tus ühtlasi kanda vanaema roll, jagab n-ö jõuluprojekti käigus lähedastele oma kätega pesulöksudest meister- datud päkapikud. Jõuluaja lõppedes ootab tädi Tiia aruandeid, nagu ühes korralikus projektis ikka kombeks, et kuidas päkapikk nende elu kergemaks tegi. Raamatu iga paarisleheküljel on kui omaette kunstiteos, sest neid kau- nistavad Kristi Kindeli soojad ja jõu- lused illustatsioonid.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit © EKL 2007

Uskumatu ja ootamatu

Te ei usu oma silmi. Selles raamatus on maailma kõige kummalisemad, hirmsamad ja põnevamad lood: maailma suurimad ja väikseimad asjad, uskumatud võimed ja andekaimad või veidraimad inimesed. "Usu või ära usu" raamatute järgi on tehtud üle maailma populaarne telesari, mida on näidatud ka Eestis. Raamatus sisalduvate lugude põhjal on asutatud ka mitmeid muuseume. Fakte kogumisele pani aluse ameerika ajakirjanik Robert Ripley juba 20. sajandi alguses ning praegu on sellest saanud üks populaarsemaid meelelahutuslikke

faktiraamatuid. Raamat on neljavärvi-trükis ja efektse hologrammkaanega. See raamat on aastaid olnud üle maailma väga populaarne jõulukink.

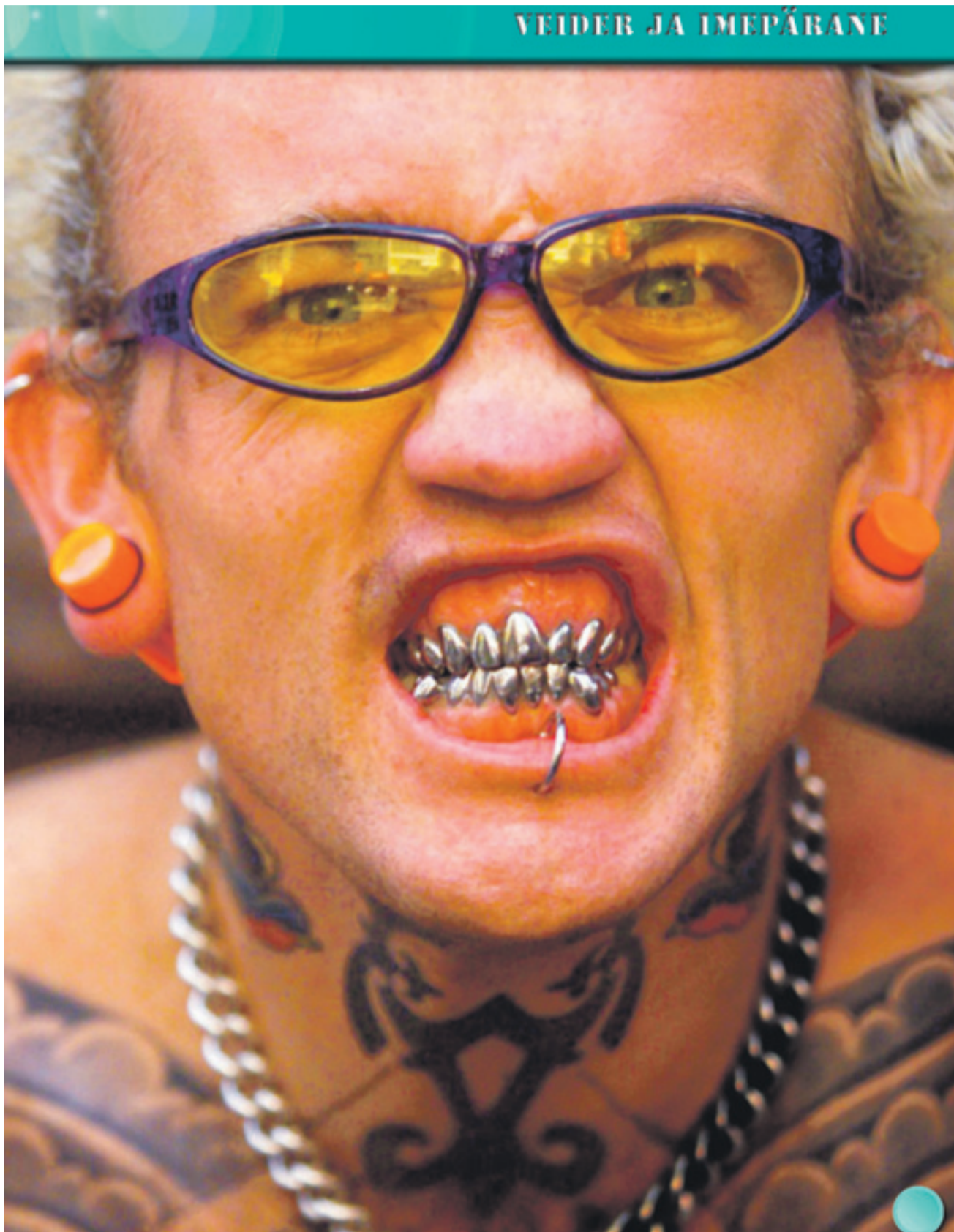
Ripley's
Usu või ära usu!
Ootuspärane
ja ootamatu
tõlkinud
Matti Piirimaa
256 lk
kõva köide

Minitäkk Peanut on kõigest 50 cm kõrgune.

Ameeriklane Doug Malewicki ehitab robosaurusse, mis suudab purustada autosid ja lennukeid.

Austraallane Lucky Rich lasi endale trikkide tegemiseks paigaldada erisulamist hambad.

Kuidas Andrus Ansip gigandiks sai

Juhan Kivirähk

Kui Edgar Savisaar ja Mart Laar riigikogu valimiste eel televisioonis kahe gigandi heitlusi korraldasid, ei teadnud nad veel, et kõige gigantlikuma tulemuse saavutab valimistel hoopis Andrus Ansip. Ansip kogus Harju- ja Raplamaalt fenomenalsed 22 540 häält ning erakond sai 31 kohta riigikogus. Veel septembris oli erakonnal toetajaid üle 40%.

Pikka aega peeti Reformierakonna poliitilist nišši valimiste võitmiseks liialt kitsaks. Aastatel 1995–2003 õnnestus oravaparteil valimistel koguda 15–17% häältest. Valijad nägid neis liberaalse turumajanduse prohvetid, kes pooldasid madalaid makse ning kaitseisiku- ja ettevõtlusvabadust. Selliste

loosungitega paraku masside poolehoidu ei võida, olgu erakonna eestkõneleja kas või üks Eesti krooni isadest, karismaatiline Siim Kallas. Peaministri tool õnnestus oravatel hõivata vaid siis, kui koalitsioone valimiste vahelisel ajal ümber mängiti.

Valimiste võitmiseks oli vaja otsustavalt laiendada valijabaasi. See eeldas erakonna profiili muutmist ning liidri vahetust. Kui Kallas siirdus Brüsselisse eurovolinikuks, sai erakonna liidriks Andrus Ansip, kelle imago sobis erakonnale märksa paindlikuma ja laiema kuvandi loomiseks suurepäraselt. Just siis asutigi sepiastama 2007. aasta valimisvõitu.

Reformierakond panustas oskuslikult teadlaste ennustatud nihkele rahva väärtushoiakutes. Arengustrateegias "Säästev Eesti 21" väidetakse, et kuna

senise liberaalse poliitika jätkamine pole enam populaarne, toimub tõenäoline paradigmanihe kas rahvuslik-konservatiivse või sotsiaalse partnerluse arengutee suunas. Sihikule võeti rahvuslikult meelestatud valijad.

Nii asuski Kristiina Ojuland propageerima eesti keele kaitset fikseeriva klausli lisamist põhiseadusesse ja Ansip võttis oma poliitilisse arsenalile võitluse Tõnismäe pronksmehega. Mõistagi lisati valimisprogrammi ka ohtralt sotsiaalseid lubadusi, eelkõige sündimuse kasvu stimuleerimiseks.

Valimisedu teiseks nurgakiviks sai keskendumine heitlusele peaministrikohta pärast. Kuna riigikogu muutub üha enam kummitempliks valitseva koalitsiooni käes, pole valijale enam kuigi tähtis, kes istub Toompeal. Oluline on, kellest saab peaminister.

Nii nagu Keskerakond samastub Edgar Savisaarega, ehitati ka Reformierakonna bränd üles Ansipi isikule, pannes ta autoriteetse isakujuna kõigjal teiste kandidaatide selja taha seisma. Tegelikult aga tagas juba kolmandatel järjestikustel valimistel valimisvõidu vastandumine Savisaarele.

2008. aasta näitab, kui jätkusuutlik on Reformierakonna uus imago.

Ühelt poolt teeb Ansipi suur populaarsus kadedaks konkurendid, kes ei jäta võimalusel tema reitingut alla kiskumata.

Teisalt on populistlike loosungitega juurde võidetud valijate meel muutlik. Majanduskliima jahenedes pole enam lihtne kõigile ühtviisi meelepärane olla. Kui aga gigant ei suuda enam teha gigantlikke tegusid, tema populaarsus kaob.

Autorist

Sotsioloog, Rahvusvaheliste Kaitseuuringute Keskuse vanemteadur Juhan Kivirähk julges pärast pronksiööd 30. aprillil 2007 avaldatud aramusloos sügavalt kahelda pronksõduri äraveo korraldanud Ansipi tegevuse mõistlikkuses. Ühtlasi leidis ta, et peaminister peaks tagasi astuma, sattudes nii võimalitlaste pahameeletormi kätte.

Antud artikkel ilmub aastaraamatus "Kes? Mis? Kus? 2008"

Kes? Mis? Kus? 2008
aastaraamat
peatoimetaja
Enno Tammer
480 lk
kõva köide

Kus on ehtsad päkapikud?

Kääbused, kooboldid ja päkapikud on abivalmis ja südamepõhjani truud. Lühidalt, nad võiksid meile kõigile olla eeskujuks, kui nad poleks samal ajal kättemaksuhimulised ja kadedad. Ditte ja Giovanni Bandini jälgivad selles raamatus neid pisiolendeid ning loovad maa-alustest ja muudestki vanade pärimuste tähtsatest tegelastest põneva pildikese.

KATKEND

Vaimude tohuvabohu

Kes siis ikkagi on ehtsad päkapikud? Keda või mida nende all silmas peetakse? Korraldasime sõprade ja tuttavate hulgas küsitluse. See andis tegelikult niisama palju otsustavas toonis ja teinekord koguni keevavereliselt väljendatud seisukohti nagu leidis küsitluid. Samas jäi üks osa hindajaid teatavas seigas üksmeelseks: kooboldid, nagu ka majavaimud pidavat olema täiesti omaette nähtus ja nende jaoks ei tohiks üheski õiges päkapikuraamatus kohta olla.

Teine osa hindajatest määratles needki olendid siiski selgesõnaliselt kääbikute kilda. Kolmandad eristasid kooboldid – mitte aga majavaimud! – ülejäänutest, oskamata samas niisuguse valiku kohta mingit kaalukat põhjendust esitada ega kas ühtesid või teisi lähemalt defineerida.

Põhjamaised tomtid ja nissid, need vallatud pisikesed vaimud, samuti kotermannid, mürglivaimud (poltergeistid) ja maa-alused – need rehkendati kas lihtsalt kõigi ülejäänute kaaslasteks või jäeti üldse arvesse võtmata.

Uurijad liigitavad vaimolendeid hoopis detailsemalt kui seda teevad tavainimesed ja eks see suurendab veelgi üldist segadust. Ühe etnograafi märkus iseloomustab ülitabavalt vaimukäsitlusi puudutavat tohuvabohu: “Nimetus maamehike on kääbuste ja maa-aluste, kooboldite, mäealuste, nagu ka tillukeste metsa- ja aasakääbuste koondmõiste... ühesõnaga, see sobib kõigi nende jaoks, keda hiljem tavatsetakse käsitleda vaimudena.”

Edasi vajab mainimist selline kriteerium nagu värvus. Paljudes saagades lahterdatakse kääbusolendeid just selle tunnuse järgi – näiteks leidub Rügenil musti, pruune ja valgeid maa-aluseid ning juba Skandinaavia “Edda” eristab samuti musti ja valgeid saagaolendeid. Samas pole üldse selge, millest selline

Päkapikud mõnulemas. Kristi Kindeli joonistus

eristamine johtub: kas rõivastusest, nahavärvusest või hoopistükki nende olendite karakterist?

Teiseks ei omistata kaugeltki mitte kõikjal Euroopas kääbikutele teatavat kindlat värvust ja pealegi ollakse otsekui mingi ürginstinkti ajal valmis tumedaid erimeid iseloomustama kurjadena, mis aga näiteks seoses inglise *brownie*dega osutuks ilmseks väärhinnanguks. Samal põhjusel tundub ka üksikult elavate päkapikkude otsekui *Fantasy*-maadele viitav märgistus pimeduse mehikese kohatuna.

Hoopis ülevaatlikum oleks neid klassifitseerida eluviisi ja/või eluaseme järgi, nagu seda mitmel puhul tehakse. Keegi muistendite koguja eristab rahmeelset rahvast, maarahvast, majavaimu (kodukäijaid) ja künkamehikesi, neid kõiki kokkuvõtlikult siiski kääbikuteks või päkapikkudeks nimetades.

Ilmselt olid juba meie kaugeimad esivanemad mõlgutanud mõtteid vaimolendite liigitamise üle – tehes seda peamiselt just nende ja ka endi elupaikade järgi.

Niisiis elasid vetes kääbusmehed nikkerid, mägede sees päkapikud ja kivimurdudes metsavahel tegutsesid ruhhid. Olid ka pisikesed vaimud, nimelt elbid ja vihtid ning pealekauba

veel salapärased dhorsid, kellena võib igaüks kujutada, keda vaid soovib.

Kui nüüd üritada nende imetaoliste dhorsidega mõneti segadusse viidud lugejale seda kõike kuidagi teisisõnu selgemaks rääkida – olgu või nii, et saaksime noid “kääbuseid” nende õige päritolu tabamiseks jälgida ajas tagasi liikudes –, jõuaksime taas umtteele.

Seepärast võime meiega kõiki vaimu ja kummitusi, kes öösiti ükskõik millisel viisil ehmatavad pahaaimamatuid uitajaid, koputavad akendele ja võivad sedaviisi koguni südameinfarkti esile kutsuda, oma kääbikuraamatus ühiselt käsitleda.

Päkapikud, kääbikud ja trollid

Ditte ja Giovanni Bandini tõlkinud Heino Pedusaar pildid joonistanud Kristi Kindel kujundanud Irina Tammis 256 lk kõva köide

Miks laguneb ja tõuseb tuhande Vene impeerium

Raatam “Vene impeeriumid” uurib Venemaa imperialismi fõoniksiloomust – millest tuleneb kummaline agressiivsuse ja hapruse vaheldumine? Miks Vene impeeriumid lagunevad, seejärel aga tõusevad tuhande varasemast tugevamana?

Enamik impeeriume tugevneb, laieneb ja variseb siis kokku ega taastu enam. Kuid venelased on rajanud vähemalt neli impeeriumi. Esimene, kesk-aegne Kiievi-Venemaa kaubanduslik koloniaalimpeerium, hävis 1200. aastatel. Aga juba veidi hiljem tekkis uus absoluutistlik *imperium*, mis üritas jäljendada kadunud Rooma impeeriumi

hiilgust ja mille kese oli Moskva.

1600. aastate algul seiskus ootamatult impeeriumi mootor ning Venemaad tabas segaduste aeg. Ometi sündis neist rusudest peatselt kolmas, tavapärasem euroopalik dünastiline impeerium, Romanovite dünastia, mis tugines oma eelkäija jäänustele.

Viimase asemele astunud Nõukogude riigil ei tundunud olevat elulootust. Venemaad laastas kodusõda ning sinna tungisid Briti, Prantsuse, Jaapani ja Ameerika väed. Ka sõda Poolaga kaotati. Pankrotis, sõpradeta ja ümber piiratud riik suutis siiski ääretult lühikesel ajaga, kõigest veerand sajandiga, taastuda sel määral, et purustada koos

liitlastega põhjalikult Euroopa sõjaliselt ja majanduslikult tugevaim riik, Hitleri Saksamaa ning dikteerida Teise maailmasõja järgse Euroopa korraldus.

Vene impeeriumid

Nende tõus ja langus eelajaloo Putinini tõlkinud Marek Laane kujundanud Irina Tammis 488 lk kõva köide

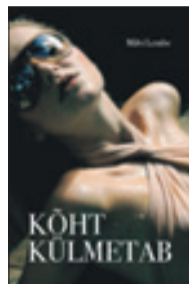
ilmunud

Viljandi vanadel fotodel

koostanud Ain-Andris Vislapuu kujundanud Kersti Tormis 160 lk kõva köide ümbrispaaber

Viljandi muuseumi fotokogust lugeja ette toodud pildivalik kajastab linna ja selle lähiumbruse väljanägemist 19. sajandi lõpukümnenditest kuni 1930. aastateni. Album valmis koostöös Viljandi Muuseumiga.

Kõht külmetab

Milvi Lembe kujundanud Irina Tammis 200 lk kõva köide

Võitnud loteriiga miljoni, otsustab Leelo, et elumuutus peab olema põhjalik: tuleb leida mees. Elukaaslase otsimine on aga märksa seikluslikum ja ohtlikum, kui ta iial arvata oleks osanud.

Hea sõber Hingerahu

kinkeraamatud 128 lk kõva köide ümbrispaaber

Need kaks kogumikku sisaldavad inspi-

reerivaid ja naljakaid mõtteid sõprusest ja elust. Raamatud on illustreeritud tabavate ja lõbusate loomafotodega, mis näitavad inimese koomilist ja paatoslikku külge.

Karu aru

Karutarkust igapäevaseks kasutamiseks Jane ja Mimi Noland tõlkinud Mihkel Mõisnik 72 lk kõva köide

Sellesse raamatukesse kogutud karuema õpetussõnad kõlbavad ühtmoodi hästi nii karupoegadele kui ka suurtele ja väikestele inimestele, eriti “Kaisuteraapia” raamatuist tuntud karupiltidega väärastatult.

Lugu väikesest mutist, kes tahtis teada, kes lasi talle pähe

Werner Holzwarth ja Wolf Erlbruch tõlkinud Jaanus Vaiksoo 24 lk kõva köide

Vaevast saab väike mutt pea mullast välja pista, kui keegi talle potsti! pähe laseb. Vapper mutt otsustab, et nii see asi ei jää ja süüdlane tuleb leida. Ent see ei olegi nii lihtne, kui algul paistab.

Kaelkirjak

Andrus Kivirähk illustreerinud Heiki Ernits kujundanud Kristel Sibul sari “Loe mind” 88 lk kõva köide

Väike tüdruk Kai sõbrustab kõhuuss Tõnisega ja vaatab aknast kraanasid. Või on need hoopis kaelkirjakud?

ilmumas

Suur väike kokaraamat

564 rooga, mida valmistad 30 minutiga tõlkinud Kreet Vee 976 lk

pehme köide 800 fotoga mahukas kokaraamatus leidub 564 ideed lihtsate ja maitsvate roogade valmistamiseks 30 minutiga või isegi kiiremini. Tõesti – et heast söögist rõõmu tunda, ei pea palju vaeva nägema!

Mandala sümboliseerib eluratast

Aime Kons

Inimene on iseendale olnud alati üks maailma suuremaid mõistatusi. Ta on alati otsinud meelrahu ja püüelnud tarkuse allikate poole. Inimene pöörleb elurattas, mis viib teda kord üles, kord alla. Kuidas leida tasakaal ja häirimatus iseendas, kuidas rahustada oma ärevusele kalduv ja pidevalt siiasinna hüplev meel?

Vaikse iseendasse süüvimise abivahendeid on inimene oma arenguteel leiutanud mitmeid. Üks mõjuvamaid vahendeid – mandala – on tõenäoliselt sama vana kui inimkond. Kujundeid ja sümboliteid, mida mandalate loomisel kasutatakse, tunnevad kõik rahvad ja tsivilisatsioonid. Need on ürgsed kujundid, mis väljendavad inimesele midagi sügavuti omast, püsikindlat ja kadumatut. Nähtavasti kujundasid juba muistsed hõimurahvad instinktiivselt välja mandala põhivormi: ringi, mille keskmest hoovab valgustumine – kaastunne, lõputu tarkus, lõputu isetu armastus. See on pöörleva maailma liikumatu kese, kus leiame vaikuse ja meelerahu.

Mandala on täiusliku universumi mudel, täiusliku mina võimalus leida tee suhtlemiseks teiste täiuslike olenditega.

Sõna *mandala* tähendab ringi, kuid budistliku eriterminina ka teeviita või viimistlemist. Budismis ongi mandala peamine eesmärk lõpetada inimeste kannatused, saavutada õige nägemus reaalsusest ning jõuda virgumiseni teiste hüvanguks.

Mandalaid ja nende loomise kunsti seostatakse eriliselt just Idamaadega ja eeskujudena ongi meie päeval kõige tuntumad Tiibeti ja Nepali mandalad. Tiibeti mandalad on keerulisemad, komplitseeritud kujundusega, viimistletumad, täidetud värvirikaste sümbolitega. Tiibeti mandalaid kasutatakse templite ja majade kaunistamiseks,

Mandalad "Triskeeled" ja "Hõljuv lootos". Illustratsioonid raamatust

munkade ja valitsejate pühitsusriitustes, visualiseerimispraktikates, aga ka surnukehade kaitseks nende tuhastamisel.

Mandalaid on mitut tüüpi: neid kujundatakse värvilise liivaga maapinnale, maalitakse lõuendile, kangale või paberile – need on kahemõõtmelised. On aga ka kolmemõõtmelisi, mis on valmistatud kullast, hõbedast, merikarpideist, kivist, sarvest, puust või savist.

Mandala on oma klassikalisel kujul sümmeetriline diagramm, mis on kontsentreerunud ümber keskme ja tavaliselt jaotatud neljaks sektoriks. Kontsentriilistel ringidel ja nelinurkadega on sama kese. Mandala keskkond on sümboolne "lõpmatu ala". Tiibeti mandala on ringiga ümbritsetud nelinurk ja selle neljal tahul asuvad sissepääsud mandalasse. Kujundit läbivad põikjooned, mis saavad alguse kesk-

paigast ja suunduvad nelja nurga poole, jagades pinna neljaks kolmnurgaks. Iga kolmnurga keskel on viis ringi, mis sisaldavad jumaluste sümboliteid või figuure. Ümbritseva "tuleringi" eesmärk on põletada inimese teadmatus.

Kuid mandala ei ole vaid muistne idamaine pärand. Mediteerimist soodustava vahendina on mandala eluõiguse ja suure populaarsuse võitnud ka Lääne maailmas, sest sisemises vaikuses ja meditatsioonis läbi selle kujundite rännates teeb otsija läbi teekonna universumis.

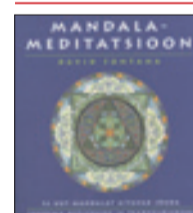
Mandala on püha ja universaalne kosmogramm, tema evolutsiooni ja taasneeldumise kujutis. Samas on see ka taevakehade kirjeldus: universum on oma ruumilises laienemises inertne, kuid tiirleb ümber telje, Sumeru mäe, mida on samastatud meie Põhjanaanala. Mediteerija jaoks muutub mandala

maailmaks, ta samastab ennast väega, mis valitseb maailma ja kogub endasse selle imetaolise jõu. Ja polegi oluline, kus maailma otsas see toimub, kas keskendutakse idamaiste kujunditega täidetud objektile, läänemaailmast pärit sümbolitele või iseenda joonistatud mandalale.

Suurepärase kogemuse iseendasse süüvimisel on aga just oma isikupärase mandala joonistamine-kujundamine. Selleks on tohutult võimalusi, sest mandala on oma sümbolite ja tähendusega meist igaihe sees – valmis ja ootel. Ta tuleb vaid leida ja äratada.

David Fontana raamatust "Mandalameditatsioon", mis esitleb lugejale 52 kaunist uuevormilist mandala-kujundit, on võimalik leida meelerahu poole suunavaid viitu vastavalt meeleolule ja vajadusele. Iga mandala juures leidub lühike juhatus kujundisse

mõttelise sisenemise kergendamiseks. Kuid kõigil on siinjuures ka piiramatud võimalused loomingulise ja iseendale ainusobiva lähenemistee leidmiseks.

Mandala-meditatsioon

52 uut mandalat aitavad jõuda suurema meelerahu ja teadvolekuni David Fontana tõlkinud Raul Kilgas 160 lk pehme köide

Saagem rikkaks

Helina Mägi

LifeSuccess konsultant

Napoleon Hilli raamat "Mõtlemist muutes rikkaks" võib pealiskaudse vaatleja viia eksiarvamusele, et see räägib ainult rahast. Raamatu kohta on öeldud: "See ei ole romaan. See on töövihik sellest, kuidas saavutada isiklikku edu. Raamat koostati viiesaja eduka inimese kogemuste põhjal. Seda tuleb õppida, referereida ja selle üle tuleb mõtiskleda. Raamatut ei tuleks lugeda kiiremini kui üks peatükk päevas." Hilli kahekümneaastase uurimistöö tulemus õpetab muutma oma elu, kasutades jõudu, mis peitub meie sees.

Meid on maast madalast õpetatud kasutama oma viit meelt, kuid meid ei ole kunagi õpetatud kasutama oma intellektuaalseid võimeid. Kasutades oma meeli, laseme keskkonnal dikteerida, kes me oleme ja mida oleme võimelised saavutama. Õppides kasutama oma intellektuaalseid võimeid ja saades aru universumi seadustest, mõistame, et

meie ise kujundame oma keskkonna ja meie töövahend on mõte. Oluline ei ole mitte see, millises olukorras praegu oleme, vaid hoopis see, kuhu me tahame jõuda. Enamik inimesi ei tea seda, nad ei ole kunagi seadnud endale kindlat eesmärki.

LifeSuccess konsultandid õpetavad seda raamatut kümnenädalase õpjetsükli jooksul, kus iga nädal vaadatakse läbi üks peatükk. Raamatuõppe idee on pärit Bob Proctori firmast LifeSuccess Consulting. Bob Proctor on pühendanud selle raamatu uurimisele 40 aastat ja ikka veel on tal midagi õppida.

Mõtlemist muutes rikkaks

Napoleon Hill tõlkinud Virko Prits, Alvar Kuusmik 272 lk pehme köide

Aforismide raud, hõbe ja kuld

Tänapäeva elukiirus ja muutuv olustikus on hea omada midagi püsivat, mille üle taas ja taas mõtiskleda, headele sõpradele soovitada ja üheskoos loetu üle aru pida. Ja kas pole vahel ka nii, et kinnituse mingile pähetulnud mõttele-ideele leiame just tarkade meeste poolt juba ammugi kirja panduna.

Kirjastusel Ilo on pakkuda kolm suurepärase aforismikogumikku, mis sisaldavad aforismide raud-, hõbe- ja kuldvara.

"Aforismid saadavad meid kõikjal" lausuvad raamatukeste koostajad Heiki ja Ringa Raudla. "Tänapäeva kiirel ajal

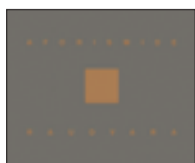
on inimestel hea, kui paksude romaanide kõrval on olemas ka lühemad vormid: novellid, esseed ja aforismid. Just viimased on eriti head, sest minimaalsesse vormi on pandud maksimaalne hulk mõtteid. Selles osas on aforism nagu ülitihed romaan, kus sõnum peab mahtuma ühte-kahte lausesse. Võib-olla sellepärast ongi aforisme kirjutatud peaaegu kõik kirjanikud ja filosoofid, teadlastest rääkimata."

Autorid on aforisme otsinud kõikjal: raamatutest, erinevates keeltes välja antud teistest kogumikest ja internetist.

Head aforismikogumikku on mõnus sirvida kõikjal. See paneb mõtted

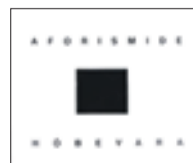
liikuma ja annab ideid sageli väga mitmetes valdkondades. Rääkimata sellest, et vaimukaid aforisme on hea kasutada avalikes kõnedes. Aga neid saab ka lihtsalt lugeda ja nautida säravat ning originaalset mõttelendu.

"Oleme püüdnud leida just sellised aforismid, mis on teravmeelsed ja originaalsed ning mis sobivad tänasesse päeva sama hästi nagu siis, kui nad välja mõeldi," selgitavad koostajad. "Tegelikult ongi hea aforism just selline, mis ulatub üle aegade. Me pole valinud kolmekõitelise aforismide kogumikku mitte igalt autorilt võimalikult palju, vaid paljudelt autoritelt parimad.

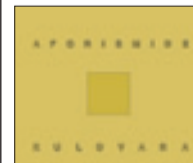
Aforismide raudvara

koostanud ja tõlkinud Heiki Raudla ja Ringa Raudla 368 lk pehme köide

Aforismide hõbevara

koostanud ja tõlkinud Heiki Raudla ja Ringa Raudla 336 lk pehme köide

Aforismide kuldvara

koostanud ja tõlkinud Heiki Raudla ja Ringa Raudla 368 lk pehme köide

Eesti muusikamaailma kaardistamisest

Tiina Mattisen

"Eesti muusika biograafilise leksikoni" projektijuht ja toimetaja

Sama pealkirjaga raamat on paljude huviliste riulis juba 1990. aastast, mil kirjastuses Valgus ilmus 300-leheküljeline kogumik 699 artikliga. Teos on poelettidele ammugi kadunud ja paljudel töölaudadel viledaks lehitsetud. Aegki on edasi läinud.

Entsüklopeediakirjastuses on ilmunud "Eesti kunsti ja arhitektuuri biograafilise leksikon" (1996), "Eesti kooli biograafilise leksikon" ja "Eesti aianduse biograafilise leksikon" (1998), "Eesti teatri biograafilise leksikon" (2000) ning "Eesti spordi biograafilise leksikon" (2001), samuti "Eesti teaduse biograafilise leksikoni" kaks köidet (2000, 2005). Ringiga muusika juures tagasi, on uue tegijail kõigist neist raamatutest abi olnud. Eriti teatrileksikonist, mida samuti enam kuskilt osta ei ole ja mille muusikateatri teose osa on nüüd EMBL-is n-ö taaskasutuses Eesti Teatriliidu lahkel loal ja Mall Põldmäe täiendamisel.

Täielik kakofoonia

Kui kirjastus otsustas uuesti muusika-biograafilise teatmeteose tööse võtta, siis seati tegijale ka uus ülesanne – kaardistada Eesti muusikamaastik võimalikult laiahaardeliselt, aja- ja stiiliraame seadmata. Niisiis pidid ühtede kaante vahel kokku saama ka Eestimaal tegutsenud või eestlastest muusikainimeste elu ja teod aegade hämarusest tänase päevani. Heliloojad, interpreetid, pedagoogid, muusikateadlased ja -tegelased, džässmuusikud, levi- ja popartistid, rahvalaulikud ja folkmuusikud... Nii oleks artiklite taga peituv heliline pilt ülimalt mitmekesine. Õnneks ei saa seda raamatut akordina helisema panna – tagajärg oleks täielik kakofoonia. Ent usutavasti on iga raamatusse valitu loonud, esitanud, õpetanud, uurinud või korraldanud midagi, mis on rikastanud meie muusikakultuuri.

Ligi aasta mosaiigiladumist

On küll teada uurimus, mille kohaselt saab tänapäeva Eestis mitmesugustes ametites muusikupalka ligikaudu 4000 inimest. Palju neid siin läbi aegade on tegutsenud, jääb teadmata isegi siis, kui Eesti muusikalugu ükskord läbi kirjutatakse. Õnneks oli osa jälgi üles leidnud Avo Hirvesoo, kes koostas aastal 1989 "Eesti muusikute märksõnastiku" umbes 1500 nimega. Sellele sai hakata uue raamatu tüve kasvatama. Kirja pandi loomeliitude (Eesti Heliloojate Liit, Eesti Interpreetide Liit ja Eesti Koorijuhude Liit) liikmed ja professionaalsete muusikakollektiivide (muusikateatrid, ERSO, RAM, Tallinna Kammerorkester, Eesti Raadio segakoor, Eesti Filharmoonia Kammerkoor) staažikad solistid, orkestrandid ja koorilauljad.

Seejärel tulid appi erialaühendused nagu kooriühing, muusikateadlaste selts, kirikumuusika, muusikakoolide ja jazziliit, klaveri- ja keelpilliõpetajate ühing jmt, kelle soovitusel lisasid

oma valdkonna olulisemaid edendajaid. Märksõnastikku täiendasid ka Heidi Heinmaa (varajane ja baltisaksa muusika) ja Avo Hirvesoo (Välis-Eesti muusikud), levi- ja džässmuusikute osas olid oma nõuga toeks Valter Ojakäär, Anne Erm ja Immo Mikhelson. Niimoodi liites-lahutades ja arutades sai kokku pisut üle 3000 nime, mis jäigi kolleegiumi heakskiidul kavandatava trükise selgrooks.

See tüvi ajab viimse hetkeni võrseid (mõni ka kärbub lähemal vaatlusel) ja artiklikliks saanud elude arv selgub lõplikult alles trükkimineku hetkel. Näiteks oli esimene köide peaaegu küljendatud, kui Eestisse jõudis sõnum, et metsosopran Monika-Evelin Liiv on saanud kaheaastase solistilepingu Covent Garden'iga. Tore, et jõudsime ta raamatusse võtta. Aga paratamatult oleks sellesse juunikuus lukkupandud laekasse juba üht-teist lisada.

Haare üle nelja sajandi

Esimene köide algab lauljatar Liidia Aadret ja lõpeb džässmuusik Ants Müüri tutvustava artikliga. Kokku on siin 1540 elulugu, ajaliseks raamiks 16. sajandi teises pooles Tallinnas ja Tartus linnamuusikuna leiba teeninud Valentin Grabiensky ning noorimana 1984. aastal sündinud RAM-i dirigent Mihhail Gerts. Seega hõlmame ajas üle nelja sajandi!

See "meie" on tinglikult öeldud. Kuigi jah, eeskätt on tähelepanu all Eestis tegutsenud muusikud rahvusest ja kodakondsusest sõltumata. Nii leiab siit ka ERSO peadirigendi Nikolai Aleksejevi ja Eesti Filharmoonia Kammerkoori peadirigendiks olnud Paul Hillier, sest nad on andnud panuse meie muusikakultuuri. Aga siin on ka eestlastest muusikuid, kelle elu ja töö on seotud mõne teise riigi või mandriga. Tõsi, rohkem on neid, kes pidid sõjakeerises kodu jätmata, aga on ka juba võõrsil sündinud, kuid siiski eestlaseks jäänud muusikuid nagu 1951. aastal Torontos sündinud pianist ja koorijuht Charles Kipper, kui vaid üks näide tuua.

Komplitseeritud ansambli mäng

Nii mahukas töö eeldab ka palju tegijaid ja apptulejaid õnneks leitud, kaastöölisi on olnud ligi poolsada, neist parkümmend on kirjutanud sadakond ja enamgi artiklit. Ja kuigi kirjastuse tänu kuulub kõigile, nimetagem siinkohal suuremaid vaevanägijaid: Heidi Heinmaa, Avo Hirvesoo, Virge Joamets, Maarja Kasema, Inna Kivi, Niina Murdvee, Vello Mäeots, Ene Pilliroog, Elina Seegel, Krista Sildoja, Vesta Uuetoa, Arne Vahuri, Piret Väinmaa ja Tiina Öun. Kiitus kõigile!

Kuna EMBL-i märksõnastik on kreenis tänapäeva suunas – ehk kolmandik artikleid on üksnes ürikute uurimise tulemus –, siis on kaudselt meie kaasautorid ka need sajad muusikud, kes artikli koostajate pärimistele vastasid, info ja täpsustustega toeks olid. Selline tülitamine ei pruukinud asjaosalisi

Eesti Muusikaakadeemias toimunud esitlusel said kokku nii autorid kui ka "kaardistatud" – raamatuga tutvuvad (vasakult) Vesta Uuetoa, Anneli ja Vello Mäeots ning Ants Üleoja. Foto Heidi Tooming

alati just rõõmustada, ent see oli lühim tee parima tulemuseni ja enamasti ka toimis. Võime EMBL-i koostamise aega hinnata kui üht keerukat ja paljukulalist, ent siiski kokkukõlanud ansambli mängu. Selle tulemuse ehk siis EMBL-i esimese köite on seni kaanest kaaneni läbi lugenud lisaks toimetajale kuus inimest: kolleegium – Peep Lassmann (esimees), Urve Lippus, Kristel Pappel, Olav Ehala ja Madis Kolk – ja retsensent-toimetaja Priit Kuusk. Nemad on meie kvaliteedigarantii.

Kes on kes Eesti muusikas

EMBL-i esitlusel küsiti, kellel ja milleks seda raamatut vaja võiks minna. Eeskätt muidugi neil, kes oma töös vajavad seda, hetkel suurimat Eesti muusika andmepanka. Aga vastusevariante on teisigi. Näiteks mälumängurid, et uurida, mis on Marko Albrechti esineja- või Chalice'i pärisnimi, kelle poeg on koorijuht Lauri Breede, kes oli primadonna Pille Lille vanaisa või kelle onu oli 1930. aastate ooperitenor Rudolf Alari.

Märgime kohe määratluse järel muusikalisi lähisugulasi leksikoni piires ja seda mitte uudishimust a la kes kellega käib, vaid ikka sellepärast, et muusikuamet kandub sageli põlvest põlve. Leiab siitki muusikute dünastiaid nii linnamuusikute ajast kui ka tänapäevast. Ka oleme päris paljude artiklite lõppu lisanud neid muusikutest lähisugulasi, kes omaette artikliga (veel) esindatud pole. Enamasti on tegu noorte, end juba arvestatavalt näidanud inimestega, kelle olulisemad teod seisavad alles ees (vaadake näiteks hea pianisti ja tubli ema Mari Järvi artiklit). Aga ka muusikaharrastajast isasid või

Tegijaid tänab EMBL-i projektijuht ja toimetaja Tiina Mattisen. Foto Heidi Tooming

vanaisasid, kelle anne ja armastus lapsi muusikateele on suunanud.

Ja veel, artikleid ühte ketti lükkides hakkasin aru saama, et sündimas on üks omaladane kogum Eesti elulugusid. Võib-olla on see ajale lõivu maksimum, et raamatus on küllalt palju n-ö mittemuusikalist infot. Ikka ja jälle komistame sõnadele "põgenes", "küüditati", "vangistati"... Ikka ja jälle tuli otsest alustada, sageli mittemuusikalistes ametites. Ja ometi on inimestel jätku-

nud jõudu edasi minna, mitte lihtsalt edasi elada, vaid teha midagi püsivamat kui elu ja sattuda nende kaante vahele.

Eesti muusika biograafilise leksikoni (EMBL)

I köide A–M
536 lk
köva köide

ilmunud

Ürgöö

Ilkka Remes
tõlkinud
Kalle Kurg
392 lk
kõva köide

Tuntud ja auhinatud soome kirjaniku põnevusromaanide tegevus saab alguse Haminas, kus erakordse jultumusega röövitakse rahaveoauto. Selgub aga, et röövimine on ainult osake meeletust kuritööst, mis sunnib julgeolekuametnikud häireolukorda Helsingis, Washingtonis ja Vatikanis.

Hädaoht End House'is

Agatha Christie
tõlkinud
Riina Jürgens
224 lk
pehme köide

Nick Buckley oli ebatavaline nimi kauni noore naise

jaoks. Kuid ta oli elanud ka ebatavalist elu. Esiteks ütlevad ohtlikul mägitel üles tema auto pidurid. Seejärel mõõdub randa viivale kaljurajale langenud rahn temast kõigest vähem kui meetri kauguselt. Hiljem kukub seinalt alla raske maal, mis naise tema voodis pea-aegu lõmastab.

Hercule Poirot avastab Nicki kübaras kuuliaugu ja jõuab otsusele, et tütarlaps vajab tema kaitset. Samal ajal hakkab ta lahti harutama mõistatust mõrva ümber, mida pole sooritatud. Veel mitte.

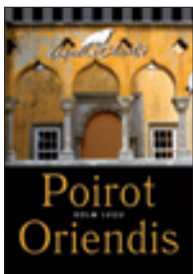

Kiskja

Patricia Cornwell
tõlkinud
Kai Vaarandi
360 lk
pehme köide

Doktor Kay Scarpett paneb muretsema tema õe-

tütre Lucy käitumine, kes veedab liiga palju aega odavates baarides ja korjab sealt tüdrukuid üles. Siis aga leitakse noore naise laip, kelle kehal on samasugused käejäljed nagu Lucy on näinud oma viimase tüdruku kehal. Mitmed tegevusliinid põimuvad ohtlikult ja nagu ikka, tuleb Kay Scarpettal varsti enda ja lähedaste elu eest võidelda.

Poirot Oriendis

Agatha Christie
tõlkinud Maia Planhof ja Ralf Toming
520 lk
pehme köide

Agatha Christie loomingu kogumik hõlmab seekord kolme lugu, kus Hercule Poirot tegutseb Idamaades.

“Mõrv Mesopotaamias” viib kuulsa detektiivi Iraaki arheoloogilistele kaevamistele, “Surm Niilusel” rikub Poirot puhkuse, sest turistimõnude nautimise asemel tuleb tal uurida kiremõrva ning viimaks on Poirot’l “Kokkusaamine surmaga”, kus püha-dustteotav mõrv heidab oma inetu varju Pühale Maale.

Rändrüütel Ameerikas

Krista Kaer

Inglismaal Coventrys 1954. aastal sündinud Lee Child õppis küll õigusteadust, kuid töötas hiljem 18 aastat hoopis Granada televisioonis. Kui ta sealt 1995. aastal koondati, mõtles ta tõsiselt, mida edasi teha ning jõudis järeldusele, et ta hakkab kirjutama. Ja kirjutama just nimelt põnevikke, sest tema jaoks oli maailmas vaid kaht liiki kirjandust: selline, mis sunnib oma metroopeatusest mööda sõitma ja hoiab hommikuni üleval ning see teine, mis nõnda ei mõju.

Loomulikult valis ta esimese. Tema kangelaseks sai mees, kelle minevikus ei ole hirsaid ja painavaid saladusi, kes ei otsi abi alkoholist ega tegele pidevalt oma elus urgitemisega. Lühidalt, mehe, kes saab iseendaga suurepäraselt hakkama ja suudab seetõttu ka teisi aidata.

Stiilimeister alates oma esimesest raamatust

Raamatu stiili osas kasutas Lee Child lühikest ja konkreetset lauset, täpseid väljendeid ja määratlusi. Raamat pidi haarama lugejat juba avalehest ning hoidma teda üha kasvava pinge tõttu oma lummuses hetkeni, kui ta viimase lehekülje on lõpetanud. Praegu on Lee Child oma stiili säärase täiuseni viinud, et tema raamatud ei vaja peaaegu üldse toimetamist.

Nii ilmiski 1997. aastal Lee Childi esimene raamat “Tapmispaik” (The Killing Floor) ja kohe oli selge, et põnevuskirjandusse on ilmunud uus ja huvitav autor. Veel mõned raamatud ja lugejad juba nõudsid uut kohtumist Lee Childi kangelase Jack Reacheriga, kes on erruläinud sõjaväepolitseinik. Et ta oli veetnud enamiku oma elust sõjaväes, otsustas ta pärast erruminekut Ameerikat tundma õppida ning hakkas ringi rändama.

Kangelased, kelle elu on seiklus

Tal pole telefoni, kindlat aadressi, ta ei maksa kunagi pangakaardiga ega peatu kusagil kaua. Tema kõige kallim varandus on hambahari. Kui ta oma odavad, kuid mugavad riided mustaks kannab,

Autor Lee Child New Yorgis 2006. aastal.

Foto: AP Photo/Jim Cooper / SCANPIX

viskab ta need minema ja ostab uued.

Kui ühes raamatus tema vana sõjaväest pärit sõber talle ütleb, et vana sõrgi oleks ju võinud alles hoida, vastab Jack: “See on libe tee. Kui ma sõrgi kaasa võtan, siis varsti on mul ka tagavarapüksid. Siis läheb mul vaja kohvrit. Järgmiseks avastan ma, et mul on maja, auto, hoiused ning ma täidan kõikvõimalikke formulare.”

Nii liigubki Jack Reacher mööda Ameerikat ja seiklused otsivad ta ise üles. Et teda ei seo mingid kohustused, siis on ta valmis otsekohe sekkuma ja tegutsema hakkama. Klassikalisele rändrüütli traditsioonile vastavalt päästab ja aitab ta hättasattunud inimesi ja karistab pahasid, tehes seda imepärase nutikusega ja vilumusega. Tih-tipeale otsivad ametivõimud ta suurte raskustega üles, sest neil on vaja tema abi. Nii ka Eestis esimesena avaldatud raamatus “Külaline” (Visitor).

Lahendamata salapärased kuritööd

Siin on tegu lahendamata ja salapärase kuritegudega. Tapetakse sõjaväes teeninud naise, kes kõik leitakse surnuna vannis, mis on täis sõjaväes kasutatavat kaitsevärvi. Surnukehadel vägivalla märkeid puuduvad. Et Jack Reacher oli kunagi kõiki ohvreid tundnud ning ise sõjaväepolitseinik olnud, siis pöörduktaksegi viimases hädas tema poole. Selles raamatus on koht ka Lee Childile tüüpiliselt tugevatel naistel. Kui talle tema naiskujude kohta küsimus esitatakse, vastab ta, et naised ongi tugevad, miks peaks neid siis abitute olevustena näitama.

Ja omamoodi huvitav töö on ka see, et hoolimata Lee Childi raamatute üpris verises ja karmist tegevustikust, pole tema austajate seas naisi sugugi vähem kui mehi.

Külaline

Lee Child
tõlkinud
Tiina Aug
432 lk
pehme köide

Saage tuttavaks: Alan Banks

Krista Kaer

Briti kriminaalkirjanduses on eradetektiivide kõrval alati tugevad politseiuurijad.

Neist kõige kuulsam on ehk Ian Rankini Rebus, kuid ka Peter Robinsoni Alan Banks on üha enam esile tõusnud.

Nüüd juba 17 raamatut avaldanud Peter Robinson on pärit Yorkshire'ist ning kuigi ta elab juba ammu Kanadas, toimub ta romaanide tegevus just endises kodukohas.

Tema esimene raamat “Pilk pimedusest” (Gallows View) ilmus 1987. aastal ning kandideeris nii parima esikromaanii auhinna Kanadas kui ka John Creasy auhinna Suurbritannias.

Tema suurte austajate hulka kuulub ka Stephen King.

Mille poolest erineb Alan Banks teistest sama ala tegutsejatest? Ta ei ole nii vastuoluline ja vaevatud uurija nagu Rebus, pigem on ta intelligentne, kultuurne ja tundlik inimene.

Rebusega ühendab teda küll huvi muusika vastu ning mitmed Robinsoni raamatute pealkirjad ongi tuntud lauluread. Ta on ühelt poolt suurepärase uurija ja väga hea politseinik, kuid on teisalt võimeline ka protseduuri reegleid rikkuma, oma vaistule järgnema ja ülemuste käsud täitmata jätma.

Esimeses raamatus on ta veel õnnelik abielus, kuid ka see muutub edaspidi. Robinson on õelnud, et Alan Banksi tegelaskuju loomisest olid talle eeskujuks pigem Euroopa politseiuuri-

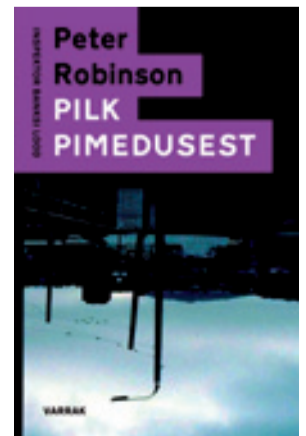
jad nagu Maigret, van der Valk ja Martin Beck.

Banks muutub romaanide jooksul, ta jääb kurvameelsemaks ning teda mõjutab sügavalt isiklikus elus ja tööasjades toimunu. Ta ei ole mingi kõigest üle olev üliinimene.

Raamatute süžeed saavad Robinsoni jaoks tihti alguse ajalehest loetud juhtumitest ning tõuke annavad enamasti just lahendamata või segaseks jäänud kuriteod.

Oma raamatute kirjutamiseks teeb Robinson põhjalikku uurimistööd ning ta tunnistab, et kõik see, millega ta töö käigus kokku puutub, mõjutab paratamatult ka teda ennast.

Kuid fantaasia ja tegeliku elu vahel suudab ta siiski suurepäraselt vahet teha.

Pilk pimedusest

Peter Robinson
tõlkinud Tiina Krass
288 lk
pehme köide

ilmunud

Jõulusalmik

koostanud
Peep Ilmet
110 lk

kõva köide

Vahva ja lõbus jõulusalmik, kust saavad Jõuluvana- le ette lugemiseks luuletusi valida nii väikesed kui

ka suured. Salmik sisaldab armastatud jõulusalme meie tuntud lastekirjanikelt nagu Leelo Tungal, Ellen Niit, Heljo Mänd ja teised, samuti kõiki vanu armsaid klassikuid nagu näiteks "Lapsed tупpa, tali tuleb", "Küll on kena kelguga" ja "Sõitsid saanid, sõitsid reed". Lisaks neile on salmikogus nii mõni- gi tore luuletus, mida Jõuluvana enne pole kuulnud.

Väikese põhjapödra uued lood

Harriet
Toompere
joonistanud
Anu Kalm
96 lk

kõva köide

Millise üllatuse valmistas väike põhjapöder, kui Jõuluvana saabus tagasi koju Aafrikast? Miks Jõuluvana ei maga ega söö ega taha teha tööd? Kuhu kadusid laste kirjad? Kes võitis kiirhii- limise võistluse? Vastused nendele küsimustele leiab väike lugeja raamatust "Väikese põhjapödra uued lood".

Urbo ja Turbo jõulud

Hannele Huovi
tõlkinud
Mare Ollisaar
96 lk

kõva köide

Armastatud män- gugarud Urbo ja Turbo on jälle hoos, sel korral jõulumeeolus. Nad teevad uurimisretke Jõulusaarele ja asutavad kullakaevanduse lastetoea põrandale, võitlevad piparkoogimaja nõia vastu ja peavad jõulupühi.

Kolmas raamat Urbost ja Turbost on jälle Jukka Lemmety vahvate pil- tidega. Varem on Varrakus ilmunud "Urbo ja Turbo" (2005) ning "Urbo, Turbo ja Ihvahva" (2006).

Mis? Millal? Kuidas?

tõlkinud
Tiina Voolaid
320 lk

kõva köide

Palju põnevat infot väikesele raamatu- sõbrale – küsimus

ja vastus, kohati võrtsitatud mõnusa huumoriga. Üheksast faktirohkkest pea- tükist saab näiteks teada, kuidas muist- sed roomlased teid ehitasid, miks on lumetormid ohtlikud, kes on kõige suu- rem loom, miks on kaamelitel küüru- d, kas inimesed saaksid elada kosmoses, miks ehitati püramiidid ja kuidas tai- med pimedas koopas ellu jäävad. Juttu tehakse esiajaloo- st, muistsetest tsivi- lisatsioonidest, universumist, loodus- õnnetustest, taimedest ning loomadest ja paljust muust. Raamat on rikkalikult illustreeritud värviliste joonistustega.

Händkakk. Sven Začeki foto raamatust.

Lennukas ja värvikas linnumaailm

Indrek Rohtmets

Sven Začek on endale nime teinud loodusfotograafina ja üha enam ka oma piltide juurde käivate tekstide autorina. Tõepoolest, seda tööd ei olegi õige kellegi teise hooleks jätta, sest igal pildil on oma lugu, mida oskab kõige paremini pajatada just autor ise.

"Värvide lend" on mitmekihiline raamat, see on kena pildialbum, kuid samas ka jutustus nende piltide sünnist ja neist, kes piltidel esinevad. Suurepä- rastel fotodel astuvad lugeja ette üks- teist Eestis elavat linnuliiki. Üldisemas plaanis on Sven Začek nad välja valinud ja reastanud värvilisuse järgi. Alguses must-valged tegelased nagu mustviies, kalakotkas ja randtiir, neile järgnevad kümnokk-luik ja liiva- ning väiketüll.

Üha rohkem värvi toovad raamatu lehekülgedele pütid, kes on esindatud kolmeliikmelise seltskonnaga – tuttpütt, sarvikpütt ja hallpösk-pütt. Kes Sven Začeki loomingut lähemalt tunneb, oskab kindlasti ära arvata, et küllap lõpetab raamatu ikka jäälinn. Nii see ka on, aga jäälinnule sekundeerib ankru- mehena ka händkakk, kes võiks pigem must-valgete seltskonda kuuluda. Sellele esmapilgu ebajärjekindlusele on autoril aga lihtne ja veenev selgitus. Nii jäälinn kui händkakk kuuluvad Sven Začeki jaoks kõige hingelähedasemate lindude hulka ja annavad ühtviisi värvi tema hingemaailmale.

Emotsionaalne kirjutaja

Raamatut sisse juhataades teeb autor teatavaks, et objektiivne ette seatud linnurahva esindajate bioloogiat ega öko- loogiat ei maksa siit otsida. Teos on emotsionaalne kokkuvõte piltide saamisest ja pildistaja suhtest loodusesse. Selles on seiklusi kodumaa metsades ja veekogude ääres, on arutlusi valgusest ja värvidest ning tagatipuks ka Začeki nimeline humoorikas "evolutsiooni- teooria" teemal, kuidas linnud endale värvid said. Õigluse nimel võin siiski kinnitada, et igas linnuloos leidub ka peotäis õpetlikke ivasid nende äratund- miseks ja nende eluringist looduses.

Sven Začek esineb "Värvide lennus" väga tundeüllase kirjutajana, mis tuleb kindlasti raamatule ainult kasuks. Ta ei karda rääkida armastusest ja kirgedest ning teeb seda võluva bravuuriga. Jahiobjekti, mida ta oma kaameraga jäl- litab, ei suhtu ta kunagi ükskõikselt. Ka ei jäta ta ealeski rõhutamata kui suure piiteeditundega ta portreeritavatele läheneb. Meil ei ole ju õigust, rind ees ja kaamera käes teiste (see tähendab antud juhul lindude) ellu trügida.

Unikaalsed portreed

Fotosid on raamatus ligemale kakssada ning silmarõõmu jagub neist küllaga igale loodusehuvilisele. Emotsionaalset teksti lugedes hakkad tajuma, et need pildidki kannavad endas tundeid. Sven Začek on alati üritanud tabada hetki lindude elus, mil kired on üleval. Pil- diread räägivad mitmesugustest vahe-

juhtumistest ja portreed annavad meile harukordse võimaluse vaadata mitme- te kaunite sulleste olevustega tõtt, sil- mast silma.

Autori kõige hingelähedasemad lii- gid pälvivad kindlasti ka kõige rohkem tähelepanu nii sõnas kui ka pildis. See on loomulik ja küllap on ka loomulik, et pildistajale on väga hingelähedaseks saanud tema fotode koorekiht.

Seepärast ei ole selle ilusa loodus- raamatu puhul mõtet hakata arutlema, kas mõne karmi pilditoimetaja rappi- mistöö oleks lõpptulemust paranda- nud või mitte.

Autorist

Sven Začek sündis 1980. aastal Valgas, kasvas üles Võrus ning suundus sealt õppima Tartu Ülikooli. Fotograafia- ga on ta tegelenud alates 2001. aastast ning selle aja jooksul saanud auhindu nii Loomafoto kui ka Looduse Aasta Foto konkurssidelt.

2005. aastal võitis ta Loomafoto konkursi peaauhinna ja 2006. aastal tuli Looduse Aasta Fotol loomapiltide kategoorias teisele kohale.

Värvide lend

Sven Začek
kõva köide
205 lk

ilmunud

Berliini bluus

Sven Regener
tõlkinud
Tõnis Tatar
sari

"Moodne aeg"
232 lk

kõva köide

Saksa kirjaniku

Sven Regeneri 2001. aastal ilmunud ja kiiresti tohtu müügiedu saavuta- nud debüütromaani peategelane on härra Lehmann – omapärase sarmiga noorepoolne lääne-berliinlane. Härra Lehmann elab muretult oma üürikor- teris ja ilusat elu öistes Berliini kõrtsi- des Vahetult enne kolmekümnendat sünnipäeva aga murrab tema väiksesse armsasse rutiini üks tülin teise järel.

Kojutulek

Rosamunde
Pilcher
tõlkinud
Vilma Jürisalu
848 lk

kõva köide

Judith Dunbarile näib tema sõbrata- ri perekonnamõis

Cornwalli rannikul tõelise muinasjutu- na. Ta leiab seal oma teise kodu ning sealsete inimeste toetusel kasvab koh- metust tüdrukust kaunis ja enesekindel noor naine. Teine maailmasõda lõhub aga idüllil ning pärast sõja lõppu seisab üleelatud muutunud Judithil nii otse- ses kui ka ülekanud tähenduses ees pikk tee koju.

Julge olla õnnelik

Barbara Berger
tõlkinud
Tiina Voolaid
208 lk

kõva köide

Lugejasõbralikul moel kirjutatud raamat, mille au- tor

uurib kõige tüüpilisemaid mõt- teviise, mis segavad meil olemast õnnelikud ja nautimast elu. Autori põhisõnum on, et ükski väline sünd- mus, asjaolu, isik, mitte miski peale meie enda mõtete ei suuda meid õn- nelikuks või õnnetuks teha. Me kan- natame, sest meie mõtted ja reaalsus on tihti kaks eri asja.

Meditatsioon. Lihtsad eneseabivõtted kodus, tööl ja reisil

Christina
Rodenbeck
tõlkinud
Pille Runtal

144 lk

pehme köide

Kõik me oleme vahel tundnud soovi keset pingelist päeva koondada mõtteid või maandada stressi. Meditatsioon pakub tõhusat võimalust lõdvestuda ja meelerahu saavutada. Käesoleva raa- matu eesmärk ongi aidata sulandada meditatsioon oma kiirese eluviisi, sest mediteerimine ei tähenda üksnes kin- nisilmi lootoseasendis istumist – medi- teerida on võimalik igal ajal, igas kohas ja meeleolus.

ilmunud

Rehepapp CD
Andrus Kivirähk
loeb näitleja
Aarne Üskküla
6 CD-plaati

Viimaste aastate enimmüüdud raamat on nüüd jõudnud ka CD-plaadile. "Rehepapp" räägib eesti rahva raskest elust mõisahärrade rõhumise all. Rängas olukorras ei jää rahval muud üle, kui krabada endale kõike, mida kätte saab, olgu siis naabri sahvrist, mõisaaiast või teede ristmikul vanakurja käest. Loomulikult on mängus ka kõikisugused kratid, tondid ja kollid, kes varitsevad põõsas, silmad põlemas, et paljukannatanud külainimestele veelgi kurja teha.

Vormel 1 kuulsused
Sõitjad, skandaalid, autod, sündmused, etapid, avariid, faktid
Rein Luik
104 lk
kõva köide

See ohtralt põnevate ja ainulaadsete fotodega illustreeritud raamat sisaldab lugusid ja fakte läbi aegade kuulsamatest ja parimatest sõitjatest, autodest, radadest ja paljust muust. Kokku on siin kümme peatükki, näiteks kuulsad maailmameistrid, kõmulisemad skandaalid, põnevamad etapid, enim autosporti mõjutanud sündmused ja isikud, nimekamad ringrajad, tulevikutähed, kuulsad innovatsioonid. Igas peatükis on ära toodud kümme tuntumat, parimat ja ainulaadsemat antud teemal.

KGB
Riikliku julgeoleku organite esimehed. Paljastatud saladused.
Leonid Mletšin
tõlkinud
Margus Leemets
836 lk
kõva köide

Raamatus on värsketele arhiivandmetele ja sündmustes osalenute mälestustele tuginedes käsitletud Venemaa julgeolekuorganite juhtide elukäiku, ka seda, millest varem ei tohtinud kõnelda. Räägitakse Venemaa ja Nõukogude Liidu poliitilise ladviku võimuvõitlusest, KGB mõjust mitmete tuntud isikute saatusele, sündmustest riigi ajaloos, mida varem kiival varjata püüti.

Krahv Monte-Cristo
Alexandre Dumas
tõlkinud
Tatjana Hallap
608 ja 584 lk
kõva köide

Suurejooneline seiklusromaan armastusest ja kättemaksust, alatusest ja üllusest. Noor meremees Edmond Dantes satub alatute sepitsuste tõttu Iffi kindluse vangitorni. Seal tutvub ta kaasvangi abee Fariaga, kes avaldab talle rikkaliku aarde saladuse. Tal õnnestub põgeneda, aare leida ning temast saab krahv Monte-Cristo, mees, kelle ainus siht on kättemaks.

Need Nõukogude piirivalvurid võeti vangi veel enne, kui nad arugi said, et on Saksamaaga sõjas. Foto raamatust

Teise maailmasõja suurimad heitlused

Raamatu eessõnast

Saksamaa ja Nõukogude Liidu vahelise mittekallaletungilepingu, kurikuulsa 23. augusti 1939 natsi-nõukogude pakti sõlmimise järgsel hommikul teatas Stalin, et ta on väga rahul. Lisaks Adolf Hitleri ülekaalvaldamisele oli ta mõneks ajaks tema ka ära petnud. Nõukogude Liit sai nüüd dikteerida Balti riikide, Soome, Bessaraabia ja Bukoviina saatust. Otsese territoriaalse võidu tagas aga Punaarmee sissetung Poola idapoolsetesse vojevoodkondadesse 17. septembril 1939.

Terendasid ka uued hõivangud, eriti pääs Läänemerele, mis oleks oluliselt parandanud Nõukogude Liidu strateegilist olukorda, nii et Stalin võinuks jääda mõnusasti Teist maailmasõda pealt vaatama, et siis lõpuks sõdijate vastastikust kurnatust ära kasutada. Sealjuures jäanus Nõukogude Liit ise sõjast kahjustamata ja puutumata.

Selle Stalini meelepette purustas järsult Prantsusmaa langemine ja Wehrmacht võidukäik Lääne-Euroopas juunis 1940. Stalin kirus inglasi ja prantslasi kerge allaandmise pärast: nüüd suundub Hitler ju paratamatult ja pöördumatult itta. Stalin reageeris tormakalt: ta paiskas Punaarmee põhjasa Balti riikidesse ning löunas Bessaraabiassa ja Põhja-Bukoviinasse, tehes sellega teoks 1939. aasta pakti salaprokollides peitunud territoriaalsed võimalused. Kuid ilmsel paradoksaalne asjaolu: mida kaugemale läände ja edelasse Nõukogude Liit oma piire nihutas, seda enam kippus nn julgeolek vähenema.

Pühapäeva, 22. juuni hommikul 1941 käivitas Adolf Hitler maailma ajaloo suurima maismaasõjaretke: operatsiooni Barbarossa, sissetungi Nõukogude Liitu. See oli totaalsõda, mille sarnast teist pole olnud, mõistusega käsitatamatu oma ulatusest, koletuslik

oma julmuselt. Hitler kohustus oma vägesid pidama ideoloogilist ristsõda "juudibolševismi" ning rassisõda slaavi "alanimimeste" vastu.

Kohutavad arvud

"1941–1945. aasta Suure isamaasõja" käigus mobiliseeris Nõukogude Liit 29 574 900 meest. Elavjõu sõjaeagne voolavus küündis 21 700 000 inimeseni. Barbarliku sõjapidamise 1418 päeva jooksul, mil puudusid igasugused õiguslikud ja moraalsed kitsendused, langes üle poole neist 21 miljonist, 11 440 100 meest, alatiseks rivist välja. Ligi miljon meest mõisteti mitmesugustel põhjustel süüdi: 376 300 said süüdistuse deserteerimises ja 422 700 saadeti karistuseks trahvipataljonidesse, mis pidid sõdima kõige ohtlikumates rindelõikudes.

Ei säästetud ka tsiviilelanikke. Saksa võim võttis elu umbes 16 350 000 okupeeritud alade kodanikult, kes lasti maha, surid nälga, jäid väljapääsmatusse olukorda või mõrvati koonduslaagris. Üle kahe miljoni küüditati Reichi orjatoole. Nõukogude hukkunud sõdurite ja tsiviilisikute koguarv oli 27–28 miljonit. Iga minut maksis selles sõjas 9–10 inimelu, iga tund 587, iga päev 14 000. Öudusi suurendasid metsik partisansõda ja sakslaste brutaalne kättemaks.

Pudenes koost määratuid rindelahmakaid. Kadusid terved armeed, mõned küll ilmusid hiljem uuesti välja, teistele aga said kaotused saatuslikuks. 1941. ja 1943. aasta vahemikus hävitas Wehrmacht Nõukogude 570 laskurdiviisist peaaegu kolmandiku. Punaarmee hävitas, muutis teovõimetuks või vangistas ühtekokku 607 teljeriikide diviisi, aga talle endalegi läks see väga kalliks maksma nii meeste kui tehnika osas: 96 500 tanki, 106 400 lennukit ja 317 000 suurtükki. Põhja-Aafrikas, Itaalias ja Lääne-Euroopas võidelnud

Inglise-Ameerika väed hävitasid 176 vaenlase diviisi.

Kurjuse alasti jõud

Valla pääses see, mida Boriss Pasternak nimetas "kurjuse alasti jõuks". Hind, mis selle vallapäastjal ja ohvril kulus kõigepealt selle mahasurumiseks ja siis väljaajamiseks, tuli kinni maksta sõjaaja põlvkonnal ja nende järglastelgi, kellel olid lakkamatult hinges lohutu kurbus ja tõrjumatu südamevalu.

Käesolev raamat sisaldab enam kui kolmsada fotot, millest enamikku pole Läänes varem avaldatud ja on seega tähelepanuväärne dokument Teise maailmasõja kohta. Raamat toob esile julma ja karmi sõja kogu jubeduse ning näitab, kui suuri ohvreid see nõudis, eriti nii mitmeski sõdade ajaloo kõige laastavamahingus, nagu näiteks Stalingradi või Kurski lahing. Selle raamatu fotod pole poseeritud propaganda jaoks, vaid näitavad ehedat elu, surma, kokkupõrkeid ja ellujäämist, nii lahinguis kui ka tagalas.

Enamik käesoleva raamatu piltidest on pärit Moskvas ilmuva ajalooajakirja "Rodina" arhiivist. Arhiivis säilitatakse üle 30 000 foto, mis käsitlevad Venemaa ajaloo kõikvõimalikke aspekte ning millest paljud on saadud erakogudest või on fotograafide endi annetatud. Lisaks "Rodina" piltidele on materjale hangitud ka Venemaa Foto- ja Filmiarhiivist.

Idarinne fotodel 1941–1945.
Teise maailmasõja suurimad heitlused
John ja Ljubica Erickson
tõlkinud
Kullo Vende
kõva köide
256 lk

ilmunud

Majapidamine

Marilynne Robinson
tõlkinud
Riina Jesmin
168 lk
kõva köide
See poeetiline ja lummas lugu kolmest naisest jutustab armastusest ja kaotusest, igatsusest, üksindusest ja täitumata soovidest.

1980. aastal ilmunud raamat, mis on praegu juba klassika, on algusest peale saanud suur edu ning Marilynne Robinson võitis selle raamatu eest PEN/Hemingway esikromaanu auhinna.

Ruthi ja tema õde Lucille'i kasvavad järjeapanu sugulased. Viimaks saab tüdrukute eest hoolitsema nende tädi Sylvie. Esialgu on kõik kolm väga lähedased, kuid suureks kasvades ei suuda Lucille leppida õe ja tädi ekstsentrilise eluviisiga ja lahkub nende juurest. Peagi läheb ka Sylvie taas teele – mööda Ameerikat ringi rändama – ja võtab Ruthi endaga kaasa.

Tähtis motiiv selles raamatus on majapidamine ja seda mitte ainult kodu korrashoiu mõttes, vaid märksa laiemalt: kodu loomisena iseendale ja teistele.

Raamat ilmub Tele2 "Valitud Palade" sarjas.

Eksistentsialism on humanism

Jean-Paul Sartre
tõlkinud
Vivian Bohl
112 lk
kõva köide
"Eksistentsialism on humanism" (1946) on väikeste muudatustega üleskirjutus loengust, mille Jean-Paul Sartre (1905–1980) pidas 1945. aastal Pariisis. See väike raamat muutus üleöö uue filosoofilise suuna – eksistentsialismi – populaarseks manifestiks ja on tänaseni kõige lühem ja mugavam sissejuhatus Sartre'i eksistentsialismiõpetusse. Sartre püüab ühelt poolt eristada oma "ateistlikku eksistentsialismi" selle katoliiklikust vennast, teisalt aga teeb katse luua sildu marksistliku filosoofiaga. Selle käigus võtab ta lihtsalt ja lõõvalt kokku oma filosoofilised töökspidamised, mis pole tänaseni minetanud oma tähendust.

Kuninglik salamõrtsukas

Robin Hobb
tõlkinud
Kaaren Kaer
328 lk
F-sari, kõva köide

Jätkeb Fitz lugu Kuues Hertsohkonnas, kus möllavad intriigid, reedetakse üksteist ning elatakse aina sagedevate Punaste Laevade rünnakute varjus. Fitz, kes valdab sünnipäraselt oskust loomadega sõnatult suhelda, on leidnud endale kaaslaste hundi. Samal ajal suudab ta mingil määral toime tulla ka valitsevatele klassidele mõeldud kunstiga, mille nimi on taid ja mis tähendab inimestevahelist telepaatilist suhtlemist. Nimetatud oskused.

Stressivabalt. Karin Kaljuläte foto

Pühade pahem pale

Signe Siim

Alati ei pruugi pühad seostuda koogihõngulise köögi, kingikuhja ning hulga rõõmsate ja tervisest pakatavate nägudega. Meie hulgas on palju neid, kes endassetõmbunult või trotslikult muresid peita püüdes päevhaaval elavad, kelle muserdatud organism enam uljaste plaanide tegemiseks võhma ei jäta. Hoolimisega saab aidata.

Stressikäsiraamatu kirjutamise eesmärgist räägib üks autoritest, Jüri tervisekeskuse perearst, dr Riina Raudsik.

Mis ajendab praktiseerivat arsti kirjutama raamatut?

Mullu aastalõpus tegi prof Aili Paju ettepaneku kirjutada koos raamat stressist, mis ühendaks teoreetilised ja praktilised teadmised.

Professori teadmised biokeemias ja tema eelnev suur kogemus raamatute kirjutamisel tegi minule kaasautorluse kergeks ja samal ajal andis õlatunde, millele võisid kerge südamega toetuda. Vaevast et ma üksi oleksin leidnud motivatsiooni oma praktilist kogemust kirja panna.

Perearstina töötades kuulan nädalas 100–150 inimese probleeme ja need on ikka järgmised: seletamatu väsimus, jõu kadumine, hingeldus vähimalgi füüsilisel koormusel, peavalud nädalavahetustel, liigespiirkondade valud.

Hakkasin mõtlema, kuidas aidata, et mitte ravida ainult tagajärgi. Mõeldes ühte- ja teistpidi, jõudsin ikka tagasi selle juurde, et ülekoormatud nn emotsionaalsele ajule juhitud keha ainevahetus pole võimeline vastama pikaajalisele pingele nii kiiresti, kui patsient sooviks – täna, kohe, lisaks ikka ravimiteta ja ise midagi selleks tegemata. Organismi ainevahetusel on omad füsioloogilised seaduspärasused, mida ei saa muuta ka kõige kuulsam arst.

Kes peaks seda stressiraamatut lugema? Kas stressis olija saab ise aru, et ta vajab abi?

Kuigi raamatu kirjutamisel oli lugejana silme ees patsient, on minu seisukoht nüüd muutunud. Arvan, et lugeda

võiksid seda ka arstid ja teised meditsiinivaldkonna töötajad.

Pean loenguid üliõpilastele ja arstidele psühhosomaatikast ja näen, kui huvitatud teemast ollakse. Samas on paljudel raske mõista, et inimese energeetilised ressursid pole lõputud ja see ongi põhjus, miks hakkavad haigused kimbutama.

Stressis olija tavaliselt ei mõista oma seisundi tõsidust. Kuna füüsiline tervis on psüühilise tervise peegeldaja ja inimene pöördub perearsti juurde tavaliselt just füüsiliste kaebustega, siis ei osata seostada seda krooniliste psüühiliste pingetega. Kõik, mida perearstid räägivad psüühikast, pannakse ühte patta nn vaimuhaigustega, millel on hoopis teistsugune genees.

Pingestunud ja iseenesega pahussisse läinud inimest peaksid aitama ja suunama ka lähedased ja sõbrad.

Kes kannatavad Eestis kõige enam stressi käes?

Vaimse tööga tegelejad, kelle ameti juurde kuulub suhtlemine ja vastutus ning lisandub istuv töö. Füüsilist tööd tegevatel inimestel on eelis, kuna nad liiguvad tööd tehes rohkem ja nende psüühika pole tavaliselt ülekoormatud. Lõpeb töö, lõpeb mure.

Eestis on stressiolijate arv meeletu, kuna liigutakse ikka veel vähe, liigtarvitatakse alkoholi, noortele on tehtud spetsiaalsed meeldivalt maitsestatud meelemürgid, mida limonaadi pähe juuakse juba algklassides. Materiaalseid väärtusi tähtsustatakse endiselt üle, koolipinged on selgelt liiga suured ja muidugi on narkootikumid jube probleem. Noorte füüsiline tervis on halb.

Probleeme on ühiskonnas ja inimestel palju ja lahendust pole võimalik hetkega leida. Ühiskond on nagu inimese organismi, kus kõik toimub tasa ja targu. Me ravime tagajärgi ka ühiskonnas, kuid põhjuslik ravi ununeb.

Kas on võimalik teha näiteks nn lollikindlalt kümme küsimuse testi ja selle põhjal mõista, kas vajab abi?

Loomulikult on. Eks neid on tehtudki, kuid inimene kipub mõtlema, et ega minuga seda juhtu, ikka teistega. Alkoholi liigtarvitamine on stressi tõi-

ne põhjustaja, kuid ise probleemi enamasti ei tunnista. Kroonilisest stressist tekkivad pinged arenevad aeglaselt, aastatega, isegi kümnetega ja inimesel jäävad tekkinud sümptomid märkamata. Süvenev närvilisus, unetus ja füüsilised kaebused pannakse vananeva organismi arvele, mitte krooniliste pingete ja liigsagedase alkoholi tarbimise süüks.

Millised kaebused vajavad ravi ja millal inimene ise end veel aidata saab, sellest on raamatus pikemalt juttu.

Milliseid meetodeid te ise kõige enam ravis kasutate?

Püüan oma patsiente veenda tervislikult elama. Kahjuks jõuab see soovitus algul vähesteni. Krooniliste pingete tõttu ei suuda meie organism end taastoota ja kõik süsteemid saavad kannatada. Ainevahetus kui keti nõrgim lüli hakkab ise logisema, ta ei jõua kõrgeenenud energeetilistele vajadustele korralikult vastata. Kudedes tõuseb ainevahetuse happeliste vaheproduktide kontsentratsioon ja kogu organism kannatab, n-ö hapustub.

Kõige füsioloogilisem ravi oleks alustada aeroobse treeninguga, kuid selleks ei leita tavaliselt aega. Siis soovitan alternatiivseid ravivõimalusi – massaaži, vibroakustiline teraapia, vesiaerobika, kepikõnd jmt.

Tavaliselt lepitakse tagajärgede raviga, kuid see on arstile kergema vastupanu tee.

Palju kasutan patsientidel ajutiselt antidepressante, kuna need ravivad kroonilise stressi põhjust, mitte tagajärgi. Väldin igal võimalikul juhul nn rahustite määramist (Tazepam, Xanax, Seduxen jt), sest need pidurdavad kesknärvisüsteemi, süvendavad alkoholi toimet ja suurendavad emotsionaalse aju hirmukeskuse laastavat toimet elunditele.

Antidepressandid on teeninud palju kriitikat meedias, kuid tegu on parimate kroonilistest pingetest põhjustatud füüsiliste ja psüühiliste kaebuste medikamentoosete kõrvaldajatega. Tihti kuulen patsientidelt, kes neid tõeliselt vajaksid, arvamust, et tal on nii piinlik neid kasutada, sõbrad peavad hulluks!? Miks peaks

olema antidepressandi kasutamine rohkem häiriv kui südameravimi tarvitamine?

Arstina paneb mind tihti üllatama, et usutakse naabrit ja sõpra rohkem kui arsti. Ravimeid leiutatakse inimeste kaebuste leevendamiseks ja nende vajadus tuleb elust enesest.

Noori inimesi püüan ravida tabletravi vältides.

Kas olete pigem keemik (medikamentid) või botaanik (taim- ja loodusravi)?

Ma olen arst, kes püüab ja tahab kasutada inimese heaks ravimeid, mis teda kõige rohkem aitavad ja kõige vähem kahjustavad. Kombineerin raviseid ja püüan kogu hingest inimesi aidata, veendes neid loomulike ravivõtete kasutamisele üle minema ka siis, kui alustatud on tugevate medikamentidega. Tervis on inimese enda käes, arst on vigade parandaja.

Teie kui perearsti pühadesoovitus kölab...

Vahel küsivad noored minult loengutele: "Kas me siis ei tohigi pidutseda ja alkoholi tarvitada, kuidas siis üldse elada saab, kui midagi, mis on tore, teha ei tohi?"

Kõige selgem vastus on vast see, et kui kõike teha mõõdukalt ja tasakaalustatult, ei juhtu organismiga midagi hullu. Liialdused viivadki organismi tasakaalust välja.

Minu soov pühadeks kallitele inimestele on: liikuge rohkem ja teie tervis hakkab võluvael paranema ning halvad mõtted kaovad iseenesest. Kuulake, mida teie keha teilt küsib ja järgige seda.

Stress kui asümmeetriline seisund. Loomulik ravi

Aili Paju, Riina Raudsik
kujundanud
Jaan Tammsaar
128 lk
köva köide

ilmunud

Haihtunud hingede aeg

Mõtisklusi Maalehes aastatest 2000–2007
Toomas Paul
kujundanud
Jaan Tammsaar
248 lk
pehme köide

Maalehe 20. sünnipäeva puhul ilmus teine, täiendatud trükk mullu menukaks osutunud ja ka 25 kaunima raamatu tiitli pälvinud esseeraamatust.

Käesolevas kogumikus on viis täiendavat kirjutist, neist viimane, "Meheas Maaleht", ilmus juubelinumbris oktoobris. Et täiendatud trükk valmis eelkõige Maalehe sõpraderingile, saab kauplustest seda vaid piiratud koguses.

Kõrvitsaraamat

Preet Põldma, Toivo Niiberg
208 lk
pehme köide

Raamat annab pildi kõrvitsaliste sugukonnast, kuhu kuulub üle 800 liigi 119 perekonnast.

Autorid annavad ülevaate kõrvitsa sortidest, agrotehnikast, haigustest ja kahjuritest. Juttu on ka kabašokist, patissonist, melonist, arbuusist, ölikõrvitsast, pudelkõrvitsast ja paljudest teistest põnevatest perekonna liikmetest. Raamatust leiab ka rohkesti retsepte.

Vaimastvere

Tiit Lääne
sari "Enne Pariisi käi Nuustakul"

104 lk
pehme köide
Endine Vaimastvere vald on rikas ajaloo ja kultuuri-sündmuste poolest. Kärde mäel

kulges kunagi Eesti- ja Liivimaa piir. Seal asub praegugi ajalooline rahumajake, kus 1661. aastal sõlmiti vaherahu Rootsi ja Venemaa vahel ning määrati kindlaks mõlema riigi valdused.

Ilusa vaheldusrikka maastiku rüpes on elanud ja elavad inimesed, kes on kaunile paigale kuulsust lisanud. Nimetagem mõned neist: taevavallutaja Jüri Ots, Sydneysse jõudnud ettevõtja Ylo Kull, zooloog Hillar Koppa, mõisnikud Stackelbergid, kirjanik Hugo Raudsepp, ajakirjanik Olev Anton, õigusteadlane Karl Aun, põllumajandusjuht Heino Lääne jt.

Maalehe aasta-raamat 2008

koostanud
Riina Tammsaar
288 lk
pehme köide

Järgmise aasta kalender-märkmikus on lisaks kalendari-ruumile, Thunide külvikalendri, tähtpäevadele ja pühadele, päikese tõusu ja loojangu kellaaegadele ka palju põnevaid ja kasulikke lugemist.

Kas TEAte?

Eelmisel aastal ilmus TEA Kirjastuselt menukas "Puutöömeistri käsiraamat". Milline äsjailmunud raamat on selle noorem õde?

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel info@tea.ee või postiaadressil 10118 Tallinn, Liivalaia 28. Õigesti vastanute vahel loositakse 8. jaanuaril välja kolm "Puutöömeistri käsiraamatu" noorem õde. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus novembrikuu küsimusele: TEA reisijuhtide seas on viis olümpialinna reisijuhti: Oslo, London, Pariis, Berliin ja Barcelona. Õigus on neilgi, kes andsid vastuseks kuus, sest ilmunud on ka Pekingi reisijuht, mis tutvustab 2008. aasta olümpialinna.

ilmunud

Saksa keele grammatika käsiraamat

272 lk
pehme köide

Berlitz'i saksa keele grammatika annab täieliku ülevaate saksa keele grammatikast. Sobib kõigile keeletasemele ega nõua grammatikaterminite tundmist. Käsiraamatu seletused on eesti keeles, tõlge on lisatud ka näitelausele. Käsiraamatus on näited ja selgitused, mis on olulised eestlasest keeleõppijale.

Tekst on varustatud ristviidetega, mis ühendavad omavahel seotud teemasid. Käsiraamatu lõpus on põhjalik indeks.

Käsiraamatus on palju informatsiooni grammatiliste vormide ja konstruktsioonide kohta, eelkõige näidatakse, kuidas neid vastavalt vajadusele kasutada, eraldi on märgitud tarindid, mida kasutatakse ainult ametlikus olukorras. Erilist tähelepanu on pööratud veaohlike lausete ülesehitusele ja reeglitele.

Suur perenaise käsiraamat

448 lk
kõva köide

Asendamatu teatmeteos käsitleb kodumajapidamise kõiki külgi: turvalise ja meeldiva kodu soetamist ja rajamist, sisustamist ja korrashoidmist, toiduvalmistamist ja pidude korraldamist ning koduloomade ja lillede eest hoolitsemist. Raamatu koostamisel on kaasa löönud enam kui 50 oma ala spetsialisti kogu Eestist.

"Suur perenaise käsiraamat" annab noorele perenaisele kindlustunde, et ta koduses majapidamises algusest peale hästi hakkama saab. Vilunud perenaisele on raamatus tore leid teiste kogemused ja väikesed kasulikud nipid.

Raamatu kasutamist hõlbustab selge ülesehitus ning selle teevad nauditavaks Eesti kodude kaunid pildid.

Uue ajastu entsüklopeedia tulekul

Silva Tomingas

TEA Kirjastuse juhatuse esimees

TEA Kirjastuselt ilmub 22-köiteline entsüklopeedia, alates esimesest köitest pannakse tellijale interneti üles ka selle võrguversioon ehk e-Entsüklopeedia, mis hakkab pidevalt uueneva ja täieneva. Tegemist on uue põlvkonna originaalentsüklopeediaga, mille koostavad ja kirjutavad Eesti oma spetsialistid ja mille loomiseks tehakse koostööd maailma üldtunnustatud entsüklopeediakirjastuste ja tarkvaraarendajatega.

Entsüklopeedia ei ole tavaline raamat, seda antakse välja vaid korra põlvpaari tagant. Nii ka Eestis. Ta peegeldab rahva arusaamist maailmast, tõekspidamisi endast ja enda ümber olevatest rahvastest ja kajastab möödunud aja sündmusi ja kujundab mingil määral ka väärtushinnanguid. Oma suurt rahvusentsüklopeediat ei ole kaugeltki mitte kõigil rahvastel, nii nagu see on eestlastel. Eesti kogu ajaloo jooksul on entsüklopeedia välja antud vaid kolmel korral. Kommunistlikust režiimist vabanenud maade hulgas on Eesti praegu üks esimesi, kus uut, demokraatliku infoühiskonna aegset entsüklopeediat tegema on hakatud.

On tähelepanuväärne, et selle uue entsüklopeedia tegemisele löövad kaasa sajad oma ala tunnustatud teadlased ja õppejõud nii kodu-Eestist kui ka raja tagant, kaastööd teevad paljud kõrgkoolid, teadusasutused, muuseumid, omavalitsused jpm. Nii nagu suurte entsüklopeediatega on kombeks, on ka "TEA entsüklopeedia" juurde loodud akadeemiline kolleegium Eesti akadeemikutest ja auväärsetest ühiskonnategelastest, kelle arvamusele spetsialistide toimekonnad vajadusel saavad toetuda. On ju eesmärk saada tõeliselt demokraatlik ja tasakaalustatud, vabale Eestile sobiv ja rahvuslikke väärtusi kandev uue ajastu entsüklopeedia.

Eesti Vabariigi alguskümnendid

Eestlased avaldasid tõelise kultuurrahvana oma esimese suure entsüklopeedia väga kiiresti pärast Eesti Vabariigi loomist, see ilmus 8-köitelisena ajavahemikul 1932–37 "Eesti entsüklopeedia" nime all. Rahvusentsüklopeedia loomise taha koondus kogu tolleaegne teadlaskond, seda peeti rahvuskultuuri seisukohast ülilooluliseks ettevõtmiseks ja põhikõited valmisid tolle aja tehnilisi võimalusi arvestades ülikiresti. Hämastavalt hea on selle entsüklopeedia sisuline ja trükitehniline tase ning suhteliselt suur on ka illustatsioonide hulk. See oli vaba maa esimene vaba entsüklopeedia.

Nõukogude okupatsioon ja taasiseseisvumine

Nõukogude okupatsiooniga keeras ajalugu teise lehekülje. Anti riiklik tellimus Nõukogude Eestile sobiva entsüklopeedia tegemiseks. 1968–76 ilmus kirjastuselt Valgus 10-köiteline "Eesti nõukogude entsüklopeedia".

1980. aastatel valmistuti ette uuedatud ja täiendatud "Eesti nõukogude entsüklopeedia" väljaandmiseks. 1985–

89 ilmusid 1.–4. köide "Eesti nõukogude entsüklopeedia" nime all, alates 5. köitest (1990) ilmus väljaanne juba "Eesti entsüklopeedia" nime all. Nii võeti uuesti kasutusele Eesti Vabariigi aegne nimekuju, kuid sisu ei tulnud selle nimega esialgu veel kaasa. Viimane, 15. köide ilmus alles 2007. aastal.

Kuna ajavahemikku 1985–2007 jäävad nii Nõukogude okupatsiooni lõppjark, iseseisvusliikumine ja Eesti Vabariigi taasiseseisvumine kui ka Eesti Vabariigi taasisesehitamine, siis on ütlematagi selge, et tegemist on äärmiselt ebahütlase teosega, kus eri köiteid kannavad erinevad ideoloogiad ja hinnangud. Ainult väga väike osa sellest suurteosest vastab 21. sajandi eestlase ootustele.

Asi ei ole ainult selles, et sellest entsüklopeediast ei ole digitaalset versiooni. Eelkõige on asi selles, et selle teose paljude osade ideoloogia ei vasta praeguse Eesti ühiskonna omale. Teose ilmumisaeg oli liiga pikk – 23 aastat (enne Teist maailmasõda kulus "Eesti entsüklopeedia" väljaandmiseks kuus aastat!) – ja ilma riigikorra muutumisetagi olnuks raske teose ühtlust säilitada. Võib öelda, et aeg on teinud oma töö...

21. sajandi esimese kümnendi lõpupool

Eesti on Euroopa Liidu ja NATO täieõiguslik liige. 1922. aastal kirjutati Viinistu küla kohta ajakirjas Eesti Keel, et *pea igas talus on ka kõnetraat*, ent nüüd, 85 aastat hiljem saab Eesti kohta öelda, et *pea igas peres on ka mobiiltelefon ja internet*. Täna Eesti kodanik on ka maailmakodanik kõige otsemas ja paremas mõttes. Ta oskab võõrkeeli ja suhtleb kogu maailmaga. Kas sellel inimesel üldse on eestikeelset tänapäevast rahvusentsüklopeediat vaja?

On kindlasti, nii kaua, kuni püsib eesti keel ja eesti meel. Emakeelne üldteatmeteos nii oma maa kui ka maailma asjade kohta on kultuuri säilimise seisukohast alati oluline. Oluline on ka see, et selle koostaksid asjatundjad, kes esitavad üldaktsepteeritavaid ja tasakaalustatud seisukohti, millel on ka akadeemiline kaal. Maailmas on niisuguseid teatmeteoseid, mis on üldtunnustatud, autoriteetsed, näiteks "Encyclopaedia Britannica". Iga endast lugu pidav rahvusriik tahaks sellisel tasemel rahvusentsüklopeediat, ja tahab seda Eestigi.

Uue ajastu suurentsüklopeedia TEA Kirjastuselt

Uus aeg esitab uued nõuded ja kindlasti ootab osa tänapäeva entsüklopeedia kasutajatest ka võimalust saada seda kätte digitaalsel kujul. Need, kes on kasutanud väliskirjastuste digitaalseid entsüklopeediasid, loodavad meil näha kindlasti juba multimeediumlahendusi. Kui tänapäevane tuleb "TEA entsüklopeedia"?

"TEA entsüklopeedia" tuleb ühest küljest tasakaalustatud ja konservatiivnegi, sest entsüklopeedia kui teatmeteose laad nõuab seda. Samas ei tähenda see liigset akadeemilisust või kuivust. Kuna see entsüklopeedia on mõeldud laiale kasutajaskonnale, on ta pigem kergesti kui raskesti loetav. Et saadav info oleks kiiresti haaratav, selleks annavad oma osa tänapäevane atraktiivne pildimaterjal ning ülevaatlilikud tabelid ja kaardid.

Loodame, et "TEA entsüklopeedia" saab põnev ja nauditav lugemine nendele, kes raamatuid armastavad. Pettuma ei pea ka see, kes hakkab internetist võrguversiooni kasutama, sest tänapäevase e-entsüklopeedia annab see silmad ette mõnele vanemale ja

suuremale entsüklopeediale, siin ei puudu ka põnev multimeediumosa, digitaalsed kaardid jpm.

Ilumise ajakava ja koostööpartnerid

Kuigi tegu on 22-köitelise originaalentsüklopeediaga, mis tuleb koostada n-ö nullist, on võimalik see välja anda aastatel 2008–2013 selliselt, et rööbiti raamatu köidetega ilmub internetis võrguversioon. See on võimalik tänu sellele, et koostajaid-toimetajaid ja konsultante on palju, kaasatud on suurte kogemustega rahvusvahelised partnerid (näiteks Britannica kirjastus, Põhja- ja Baltimaade suurimad kirjastused) ja tuntud kaardikirjastused (sh Eesti Regio), partnerid on Eesti teadus- ja õppeasutused ning rahvusvahelised entsüklopeediakogemusega IT-spetsialistid.

Ilumiseks planeeritud kuus aastat (nagu Eesti esimese entsüklopeediagi puhul) peaks olema ka kasutajale vastuvõetav aeg. Tänapäevane kõrgekvaliteediline värvitrükk ja kvaliteetpaber peaksid andma oma osa, et köited oleksid nauditavalt loetavad. Tihe viitestik aitab elektroonilise entsüklopeedia kasutajal otsitavat ülikiresti leida.

Üks väga oluline koostööpartner suurele entsüklopeediale on alati ette-tellijaja. 1930. aastatel valmis Eesti rahvusentsüklopeedia just tänu ette-tellijajale, keda oli üle 6 000, ja tolleaegne entsüklopeedia oli sõltumatu riigi finantseerimisest ja ka riigi mõjust. Ka praeguse uue rahvusentsüklopeedia jaoks on iga ette-tellijaja see, kes aitab uue suurteose sünnile kaasa. Täna kõiki tellijaid juba ette.

"TEA entsüklopeedia" tähendab teadmiste entsüklopeediat. On ju TEA nimi seotud nii tähendustega teadmine kui ka teadus.

Raamatuurikas aasta

Kristiina Toome

Olivia Saar, olete kogu elu lasteraamatutega seotud olnud, aga TEA Kirjastusse tööle tulite veidi enam kui aasta tagasi. Mis selle aja jooksul TEA lastekirjanduse vallas muutunud on? Kirjastus oli välja andnud Heljo Männi populaarseid Mõmmi-lugusid, nii et lastekirjanduse seeme oli juba varem idanema pandud.

Lastekirjandust võib pidada üheks kandvamaks haruks võimsas kirjandusepuus, sest siit tõustakse tasapisi teiste harudeni ning nii kujuneb lapsest inimene, keda kirjandusepuu huvitab ja innustab. See saigi põhjuseks hakata plaanipäraselt välja andma valikkogusid Eesti lastekirjanike loomingu paremikust.

Kirjanike ja kunstnike ring, kelle sulest ja pintslist lasteraamatud sünnivad, on suur. Kuidas koostöö on sujunud?

Suurepäraselt! Seda tõestab ainuüksi kirjanike aukartustäratav arv, kelle raamatud on juba ilmunud või ilmumas. Neid autoreid on neljakümne ringis.

Meie ettepanek – koostada oma jutu- või luuleloomingu paremikust valikkogu – võeti vastu heakskiitva üllatusega, sest pole vist igapäevane asi, kui selline pöördumine tehakse. Pealegi avaneb kirjanikul võimalus näha oma kirjasõna kenas köites, heal paberil ning meie nimekate kunstnike uute kauniste illustratsioonidega raamatus.

Milliseid üllatusi mõõduv aasta tõi?

Palju meeldivaid üllatusi! Üks neist oli näiteks see, et arvates hästi tundvat mõne oma hea kolleegi varasemat loomingut, paistis kirjutatu nüüd valikkogu käsikirja lugedes hoopis uues, värske valguses. See oli ühtlasi tõestus, et tänasele lugejale on aastaid tagasi ilmunud teosed avastamata maailm, mis vajas tutvustamist ja omaseks muutmist.

Ehk nimetaksite paar kõige põnevat raamatut.

Igast raamatust, aga neid on ligi 50, võib leida midagi põnevat, õigemini midagi köitvat.

Lastekirjanduse vanemkonsultant Olivia Saar vaatab rõõmuga tagasi raamatuurikkale aastale.

Foto Kalev Tomingas

Näiteks Ellen Niidu, Heljo Männi, Tiia Toometi, Viivi Luige, Leelo Tungla raamatutes on kesksel kohal laps oma meeleolude, mõtete ja tunnetega, mida on kaasahaaravalt ja elamuslikult edasi antud. Või näiteks suurepäraselt looduselugude kirjutajad Harri Jõgisalu ja Jaan Rannap, kes suudavad lugejat täielikult köita oma huvitavate tähelepanekute ja põnevate seikadega loodusest ja loomadest. Aga ka Aidi Valliku, Heiki Vilepi ning paljude teiste lustakad, fantaasiarikkad ning kohati vigurlikud luuletused pakuvad lapsele tõelist lugemisrõõmu.

Millise TEA Kirjastuse raamatu leiab lugeja jõuluvana kingikotist?

Kõik meie värvirõõmsad väljaanded sobivad kinkimiseks, teiste seas hiljuti ilmunud lastekirjanduse klassikasse kuuluv Oskar Lutsu "Nukitsamees".

Jõulumeeleolu loovad neli uut jõuluraamatut. Priit Rea illustreeritud kaunis jõuluraamat "Eesti jõulumui-

nasjutte" koondab seni ilmunud muinasjutte Heljo Männilt, Lehte Hainsalult, Aidi Vallikult, Rein Põdralt, Kalju Saaberilt, Heiki Vilepilt ja teiselt.

Luulekogumikus "Päkapikk, kus peidab end?" on toredaid jõulu- ja talveluuletusi 12 autorilt.

Elsa Palmase jõuluraamat "Sussipäkapikk Siisi Rabarajal" on järg eelmisel aastal ilmunud põnevale raamatule "Sussipäkapikk Siisi seiklused".

Heljo Männi "Karumemme jõulukalendris" teevad karutüdrukud Karumemmele jõulukalendri ning mõtleavad igaks jõulukuu päevaks ühe kena soovi.

Millised on kirjastuse plaanid uueks aastaks? Kas on varuks üllatusi, võib-olla mõni saladuski?

Uus aasta algab meil pidulikult. Jaanuaris ilmub Eesti Vabariigi 90. aastapäeva väärikaks tähistamiseks Urmas Viigi illustreeritud luulekogu "Isamaalaulud", millele on pöördumise

kirjutanud Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves ning mis koondab isamaaluulet erinevate põlvkondade kirjanikelt.

Uue aasta uudis on see, et senise kolme suurema sarja asemel jätkame kahe sarjaga, milleks on kõige väiksematele lugejatele mõeldud "Lapse oma raamatukogu" ning alg- ja põhikoolilastele mõeldud "TEA lasteraamatute varalaegas". Lisaks kavatseme anda välja originaalteoseid, avaldame huvitava debüütluulekogu ning jätkame tõlkeramatute trükkimist.

Mis üllatustesse või koguni saladustesse puutub, siis on neidki.

Kirjastus on pikka aega teinud koostööd Eesti ühe tuntuima kirjandusteadlasega, mille tulemusena jõuab lugeja lauale põnev ja mahukas kogumik.

2008. aastal ilmub meil üks nii vormi kui ka sisu poolest eriline teos. Millest raamat räägib ning kes on selle kirjutanud – jäägu see praegu veel saladuseks!

TEA TALVE-TOP

1. Ämbliku pesupäev. Helle Laas
2. Kus on kodu? Tiia Toomet
3. Läki õue, läkiläki! Milvi Panga
4. Nukitsamees. Oskar Luts
5. Eesti jõulumuinasjutte. Kuu ja tähed kuusepuul. Kogumik

ilmunud

Sussipäkapikk Siisi Rabarajal

Elsa Palmas
kunstnik
Everi Vähi
128 lk
köva köide

"Sussipäkapikk Siisi

Rabarajal" on järg 2006. aastal ilmunud populaarsele raamatule "Sussipäkapikk Siisi seiklused". Tragi ja ettevõtlik päkapikutüdruk Siisi asub seegi kord üli-tähtsat ülesannet täitma. Päkapikuküla rahvas usaldab tüdruku hooleks kodulähedase metsasiilu, kus ta loomade-lindude, mutukate-putukate elu peab jälgima.

Eesti jõulumuinasjutte. Kuu ja tähed kuusepuul

Kogumik
kunstnik
Priit Rea
96 lk
köva köide

Põnev jõuluraamat koondab suure osas seni ilmunud muinasjutte meie tuntud kirjanikelt. Muinasjuturaamatust leidub uude, üllatava lahendusega lugusid jõuludest ja päkapikkudest ning talve- ja aastalõpu meeleolupilte. Veel kõneldatakse siin maakeras telje määrimisest, võlukirvest, põlevast rattast ning paljust muust huvitavast.

Päkapikk, kus peidab end?

Kogumik
kunstnik
Tiina Mariam
Reinsalu
40 lk
köva köide

Jõulukogumikust leiab lugeja luuletusi päkapikkudest, kes jõulukomme aknalaudadele poetavad, lahkest lapsest, kes päkapiku oma jõulupuule kutsub, ning jõuluvanast, kes igatseb pikka paid. Raamatus on veel toredaid talve- ja lumeluuletusi, suusa- ja uisusõidulusti ning lumesõjamõllu. On karget talve- ja südantsoojendavat jõulurõõmu.

Lastelugemisvara

TEA Kirjastus andis 2007. aastal välja 42 lasteraamatut. Suurema osa moodustasid Eesti kirjanike raamatud, mida anti välja kolme sarjana. Peale eesti autorite teoste ilmus kaks soome keelest tõlgitud raamatut.

2008. aastal hakkab senise kolme sarja asemel ilmuma kaks tellitavat sarja: kõige väiksematele lugejatele mõeldud "Lapse oma raamatukogu" ning koolilaste tarvis "TEA lasteraamatute varalaegas." Mõlemas sarjas ilmub nii luule- kui ka juturaamatuid.

Teadliku reisija kaaslane

Tiina Kanarbik

Kui te ostate pliidi või pesumasinat, on mõistlik kasutusjuhend läbi lugeda. Nii saate teada, milliseid võimalusi tark masin pakub ja mida ei tasuks teha, kui soovite, et ta teid kaua teeniks ja uhkeid rõivaid ära ei rikuks.

Kui lähete reisile, on sihtkoha kasutusjuhendiks reisijuht, näiteks Berlitz'i sarja raamatukesed, mida praegu on ilmunud 24. Väike käepärane raamat aitab reisil üles leida kõige huvitavamad paigad ja abistab elamise, söömise ja meelelahutuse korraldamisel.

Reisijuht hoiatab teid ka ebamugavate ilmastikuolude, kurikaaltest taksojuhtide ja muude ebameeldivuste eest,

Berlitz'i reisijuhtide sarjast leiab reisihuviline 24 erinevat raamatut.

Foto Kalev Tomingas

õpetab turul tingima ja kohalikega suhtlema.

Reisil tuleb sihtkohta jõudmiseks veeta tunde lennukis või laevas. Seda aega saab reisijuhti lehitsedes sisukalt

kasutada. Kvaliteetsete piltide ning tiheda ja täpse infoga raamatuke annab aimu, mis teid reisil ees ootab.

Näiteks kui olete plaaninud kogu Gran Canarias veedetud puhkuse päi-

kest võtta ja supelda, siis reisijuhist loetu tekitab kindlasti soovi minna saare keskosa mägedesse, kust avanevad hingematvad vaated ümbrusele.

Reisijuhist leiab huviline mitmeid sihtkoha "lisafunktsioone".

Berlitz ütleb, et Tai imekaunis linnas Chiang Mais on peale templite ka loomaaed, kusjuures pandadega.

Samuti annab ta nõu, mida ja kust osta, et asjal oleks kohalikkudele koleriiti ja rahakott kannataks ka ostu välja. Kust te muidu teaksite, et näiteks Milanos müüakse kõrgmoodi odavalt Mercantino Michela turgudel!

Kodumasinaga juhendist erineb reisijuht selle poolest, et koos masinaga viskate te tavaliselt ära ka kasutusjuhendi, ent Berlitz'i raamatuke jääb reisil koge-tut hiljemgi meenutama.

Teedrajava tähendusega kogumik

Tartu Ülikooli endine rektor Edgar Kant. Merike Orava portreemaal.

Foto Andres Tennus / Tartu Ülikool

Ott Kurs

Tänapäeva Eesti igapäevaelus torkab eriti valusalt silma, et linnadele iseloomulik elamuehitus ja hoonestamine tungib järjest kaugemale looduse rüppe, paisates segi sajandite jooksul kujunenud ruumisuhete inimese ja keskkonna vahel. Eriti kerkib see esile Tallinna lähistel, aga ka Tartu ja teiste linnade lähistagamaal.

Nii on moodsa maailma trend jõudnud ka meie kodumaale.

Eesti elukeskkonna uute probleemide uurimisele on asunud geograafid ja teiste erialade esindajad nii Tartu Ülikoolis, Eesti Maaülikoolis kui ka Tallinna kõrgkoolides. Uurimistegevuse tõhustamiseks ning tulemuste avaldamiseks nii emakeeles kui ka võõrkeeltes on kasulik eri asutuste koostöö kõrval teha tutvust ka selles valdkonnas minevikus tehtuga. Selle kõige mõist-

miseks on soovitatav uurida Edgar Kanti 1930. aastate artiklite kogumikku üldpealkirjaga "Eesti rahvastik ja asustus". Teoses on rohkesti asjakohaseid kaarte ja tabeleid.

Edgar Kant – möödunud sajandi suurkuju

Edgar Kant (1902–1978) oli inimgeograafia ja inimökoloogia rajaja Eesti eelmise iseseisvuse ajal. Aastail 1941–1944 juhtis ta ajutise rektorina Tartu ülikooli ning tal õnnestus päästa ülikool ja selle varad Saksamaale viimisest. Tal endal tuli elu teine pool veeta poliitilise pagulasena naaberriigis Rootsis, kust temast sai Lundi geograafilise koolkonna vaimne isa. Maailmas oli Kant tunnustatud teadlane, kuid NSV Liidu annekteeritud Eestis said talle osaks vaid solvangud ja laim.

Kui iseseisvuse taastanud Eestis alustati 1998. aastal 20. sajandi teekaimate inimeste väljaselgitamist, arvati sajandi saja suurkuju hulka kindlalt ka Edgar Kant. Tema teaduspärandi tutvustamiseks avaldas kirjastus Ilmamaa 2000. aastal sarjas "Eesti mõttelugu" teose "Linnad ja maastikud".

Vastilmunud raamatu sissejuhatavas peatükis käsitletlen koostajana Eesti rahvastiku ja asustuse uurimist 1920. ja 1930. aastail. Kanti enda tekstid on jaotatud kahte ossa.

Eesti kuulub Baltoskandiasse

Uurimuse esimese osa "Keskmond, majandus, rahvastik" alus on peatükid Kanti 1933. aastal valminud ning 1934. aastal kaitstud doktoriväitekirjast "Ümbrus, majandus ja rahvastik Eestis. Ökoloogilis-majandusgeograafiline uurimus" ning selle 1935. aastal ilmunud edasiarendusest "Bevölkerung und Lebensraum Estlands. Ein anthropoökologischer Beitrag zur Kunde Baltoskandias". Selle eest anti autorile Raamatu aasta auhind. Kolm peatükki saksakeelsest teosest on tõlkinud Simo Runnel.

Uurimuse esimene osa hõlmab kolme probleemi: Eesti kuuluvus Baltoskandiasse, Eesti elukeskkonna maastikulis-ökoloogilised eeldused ja liigestus ning rahvastiku ja elukeskkonna vastastikused suhted 1930. aastate Eestis. Viimases tegeldakse veel kahe allprobleemiga: maarahvastik ja arealtootmismajandus sõltuvalt elukeskkonnast ning linnarahvastik ja keskendunud ehk lokaaltootmismajandus sõltuvalt elukeskkonnast ja asendist.

Läänemerd ümbritsevate riikide loodus- ja kultuuritegurite kartograafilise analüüsi põhjal jõudis Kant järeldusele, et Eesti kuulub kindlalt Põhja-Euroopa suurregiooni ehk Baltoskandiasse. Kant tõi käibesse mõisted Kõrg- ja Madal-Eesti. Kõrg-Eestis on Madal-Eestiga võrreldes vahelduvam pinnamood, vähem soid ja viljakam mullastik. Kanti arvates iseloomustavad Kõrg- ja Madal-Eesti regioonid meie kodumaa inimökoloogilist liigestust väga mitmeti, ka sotsiograafiliselt.

Viimasel puhul käsitleb Kant selliseid küsimusi nagu rahvastiku tihedus põllu- ja saagimaa ning üldpinna suhtes; turutoodang ja toitlusmajandus, sissetulek elaniku kohta, elanikkonna liikuvus ja linnastumus, kodukultuur ja mõttelaad. Eesti linnaliste asulate paiknemisel avastas Kant kindla seaduspärasuse, tuues välja kaks põhisüsteemi – Tallinna ja Tartu oma. Märkimisväärne on Kanti koostatud Eesti asustussüsteemi kaart, mis tollases teadusmaailmas laialt tuntuks. Hiljem ingliskeelsete trükistega avaldatuna andis see visuaalse pildi meie maast ka riigikaotuse ajajärgul (1940–1991), mil Eestit maailma poliitilisel kaardil polnud.

Linnastumise süvaanalüüs

Raamatu teine osa "Rahvastiku siseränded" kujutab endast 1939. aastal ilmunud linnastumise süvaanalüüsi käsitleva töö "Etüüde siserännete ruumiküsimustest. Eesti linnade rändelaadest, eriti Tartu rändkonnast" taastrükki, milles

uuritakse rahvarände ruumilist ulatust. Sissejuhatavaile teoreetilisele osile Sissejuhatavaid märkmeid, Siserännete liigitusest ja probleemistikust järgneb kaheksa linna – Tallinna, Nõmme, Tartu, Narva, Pärnu, Viljandi, Rakvere ja Võru – rändkondade põhjalik analüüs, milles tuuakse esile rände mõju linnade kasvule.

Selgub, et linnasiirdujate põhiosa pärineb linnade lähistagamaalt. Kanti järgi need linnad, mille tagamaad kuuluvad Madal-Eestisse, saavad juurderännikuid suhteliselt suuremal määral teistest linnadest. Sellist nähtust selektab ta mitme Madal-Eesti tööstuslinna suurema nõudlusega linlaste ja linnaliste kutsealade kui maalt tulnukate järel. Lähemalt on ta analüüsinud Tartu rändkonna ulatust ja liigestust. Selgub, et rännet Tartusse mõjutavad abikeskused tagamaal ning rände kaugus sõltub inimeste kvalifikatsioonist.

Edgar Kanti töödel on teedrajava tähendus. Oluline tema tekstide juures on Kanti keel ja uute sõnade, eelkõige uute terminite välja mõtlemine ning kasutamine. Samas pole tema tekstid siiani vananenud ning on oma detailirohkuse ja täpsuse poolest tänastele rahvastiku-uurijatele eeskujuks, lisaks tänuväärne materjal ajaloolastele.

Eesti rahvastik ja asustus

Edgar Kant

koostaja

Ott Kurs

tõlkes saksa

keelest

Simo Runnel

248 lk

kõva köide

ümbrisega

Elu ja loomingu lugu

Eesti kultuurilukku panustanud vendade seas leidub kolm Krusteniit: kunstnik Otto ning kirjanikud Erni ja Pedro. Kui kunstnikust venna elutee lõppes enne Teist maailmasõda, siis Erni jäi sõja lõppedes siia poole raudset eesriiet, Pedro tee aga viis võõrsile. Stiililt ehk lähedaste kirjanik-vendade lahknev elu- ja loomingu lugu võib mõtisklevale süvenejale kindlasti pakkuda huvitavaid võrdlusjooni.

Pedro Krusteni (1897–1987) romaaniid ja novellid lisavad iseloomuliku tunnusjoone 20. sajandi keskpaiga ja teise poole eesti kirjanduse üldpilti. Pedro (õieti Peeter Krustein) oli juba 1930. aastail üks kodumaise psühholoogilise proosa väljapaistvaid autoreid.

Raamat jaotub kolme ossa, millest igahes antakse kõigepealt Pedro Krusteni ühe elujärgu elulooline ülevaade ja minnakse seejärel tema loomingu juurde. Esimene osa, "Hoovõtt kodutanumal", näitab noore Kruste-

ni kujunemislugu ja annab ülevaate tema kirjanikutee algusest. Raamatu teine osa "Võõraste katuste all" kaardistab Krusteni Saksamaa-aastaid (1944–1949). Pärast võõrsile-paisatuse šokist ülesaamist asub ta neil aegadel kogetud – sõjahaavu, põgenemist, pagulaselu – kirjeldama. Raamatu kolmas osa, "Meistriaastad kodust kaugel" käsitleb tema kirjanikuteed Ameerikas alates New Yorki jõudmisest 1950. aastal. Ameerikas on kirjutatud ka Pedro Krusteni kõige tuntum teos, nn Kaldametsa-triloogia: "Torn üle metsa" (1959), "Laul kõrgel kaldal" (1962) ja "Neiuke läks roosiaeda" (1963).

Pedro Krusteni

Ülo Tonts

sari "Eesti kirjanikke"

280 lk

kõva köide

Uut lugemist sarjas "Avatud Eesti Raamat"

Kirjastuse Ilmamaa vahendusel on "Avatud Eesti Raamatu" sarjas ilmunud juba kolm Henri Bergsoni (1859–1941) teost: "Loov evolutsioon" (2005), "Essee teadvuse vahetutest andmetest" (2006) ning "Aine ja mälu" (2007).

Järgmise aasta alguses on neile järgnemas 20. sajandi ühe suurima mõtleja Gilles Deleuze'i "Bergsonism". Ühe tunnustatud filosoofi analüüs teise elutöö kohta. Enamgi veel, see on bergsonistliku mõttesuuna elujõulisuse ja vastupidavuse tõestus kaasaegses filosoofias.

Bergsoni põhiväited ja mõistekasutus säilisid tema mõtte evolutsioonist hoolimata põhimõtteliselt muutumatuks kogu tema loomingu vältel, mis moodustab seetõttu haruldase terviku. Ajaliselt kõige varem, 1889. aastal ilmunud "Essee teadvuse vahetutest andmetest" käsitleb kestust kõigi olendite kõige omasema olemisviisi ja tuumana. Kestus on oma ajalise kulgemise kogemine.

Ajaliselt järgmises, 1896. aastal il-

munud teoses "Aine ja mälu" näitab Bergson, et pinnapealsete psühholoogiliste seisundite taga asub elu alalhoidvontoloogiline mälu. Kestus tähendab seda, et eelmine hetk peab olema järgmise hetkes mingil moel alles hoidud, sest muidu laguneksid hetked laiali ja kestmist ega aega ei moodustuks. Aju on sealjuures vaid tööriist, "elutähelepanu organ" mälestuste vajalikul hetkel väljasõelamiseks ja olevikku toomiseks.

"Loovas evolutsioon" (esmatrük 1907) kannab Henri Bergson oma mälu kontseptsiooni kosmoloogilisele pinnale. Nimelt on kogu universumil tervikuna samuti kestus, mis tähendab pidevuslikku arengut n-ö algusest peale.

Samas sarjas on "Ilmamaalt" nüüd ilmunud Ludwig von Misesi "Liberalism" Kalev Kuke ja Kalev Kallametsa tõlkes. Ludwig von Mises (1881–1973) on majandusteadlane ja sotsiaalfilosoof, keda võib käsitleda nii klassikalise liberalismi viimase mohikaanlasena kui ka alusepanijana neoliberalismile.

1927. aastal ilmunud ja nüüd eestikeelses tõlkes avaldatud raamatus "Liberalism" on Ludwig von Mises kokkuvõtvalt edastanud oma sotsialismikriitilised arusaamad. Tema arvates keskteed pole, valida on kas kapitalismi või vältimatusse ebaefektiivsusesse ning lõpuks kaosesse ja vaesusesse suubuva sotsialismi vahel.

Kindlasti äratub "Liberalism" ka liberaalide endi seas vastakaid arvamusi, iseäranis kas või Ludwig von Misesi suhtumine hariduse korraldusse või rahvusküsimusse. "Liberalism" esitab ta erakordse selguse ja argumenteeritusega oma nägemuse riigi rollist. Riigi ülesanne on eelkõige eraomandi kaitse. Raamat ilmub koostöös Liberalismi Akadeemiaga ja Eesti Kultuurkapitali toel.

Kordustrükina ilmunud Aristotelese "Nikomachose eetika" on üks neid raamatuid, mis pole kunagi unaruses olnud. Kuna eelmisest trükist on möödunud kümmekond aastat, on tõlkija Anne Lill raamatu uuesti üle vaadanud; parandanud, täiendanud ja kirjutanud uue saatesõna.

Mõttega ja armastusega

Krista Kumberg

Kuulun põlvkonda, kelle raamatupildimaailma valitsesid Valter ja Wikland. Seda mitte niivõrd hulga kuivõrd elamuslikkuse poolest. See aasta on eriline, sest nii ühe kui ka teise meistri loomingust ilmus raamat. Ja mitte mingi ahtake kaantevahe, vaid säherdune, et annab kahe käega tõsta ja tubli tüki aega sirvida-imetleda. Mõnda on neil raamatutel ühist, mõnda erinevat. Mõlemas on mõistagi jäme ots piltide käes ja mõlemas on usutlus kunstnikuga. Sellega sarnasus enam-vähem piirdubki.

Wiklandi raamat esitleb kunstniku põhitööd, seega illustatsioone. Valteri raamat toob vaatajani põhitöö kõrval sündinud pildid. Kui Wiklandi raamat n-ö tabeline osa, ehk siis tekst ja fotod teevad lugeja kokkuvõtlikult tuttavaks kunstniku elukäiguga, mis siinse üldsuse jaoks viimaste aastateni "peidus-pool" oli, siis Valteri raamatus pole elulugu tarvis esitada. Valter polnud küll aldis suurema rahvahulga ette astuma, aga usutlejatele andis lahkelt intervjuusid. Ometi on seegi raamat kunstniku "peidus-pool", tema loomingulisest pühapäevast ehk siis maalimisest. Seda nii pildis kui ka sõnas.

Mitme näoga mees maalimaailmas

Maaliraamatu tekst on eesti ja inglise keeles, sel on kolm osa. Hakatuseks sissejuhatavad ja tutvustavad sõnad teose koostajalt Külli Leppikult pealkirja all "Mees mitme näoga". Nimetatakse puht meeldetuletamise mõttes kunstniku väga erinevaid töid-tegemisi, mis haarasid raamatukunsti ja filmi- ning lavakujundusi, karikatuure, ekliibriseid, lastele tehtud autoriraamatuid ja loetletakse üles pälvitud tunnustusi.

Seejärele saame lugeda Valteri ja Leppiku omavahelisel vestlusel põhinevat "Maalilugu" – maalide sünnist ja tähendusest Valteri moodi. Siis iseloomustab kunstiteadlane Mari Vallikivi oma saatesõnas kunstniku maalistiili ja arutleb tema koha üle eesti kunstis.

Teine, piltide osa jaguneb kolme tsükklisse – maalid aastatest 1983–87, 1987–96 ja 1997–2005. Kolmas osa "Maalimaailmas" kätkeb nende arvamus, kes on Edgar Valteri pildid enesele südamesse võtnud, kes neid omaks hüüavad – põhjusel, et Valteri maalid on nende hinge puudutanud. Selles osas saavad sõna paljud inimesed, nii lähedased kui ka kõrvalised, nii ammused sõbrad-tuttavad kui ka põgusa kohtumise osaliseks saanud. Tõeliselt kirev seltskond, aga ühe mütsi all, kui kõneks tagasiside kunstniku loomingule.

Pöördeline jõudmine Pöörismäe tallu

Maalima hakkas Valter kuuekümnendatel. Ta on ja ei ole ka maalikunstnikuna üldsusele tuttav. Suurtele sügis- ja kevadnäitustele Kunstihoonesse Valterit kampa ei kutsutud ja ega ta end vist pakkunud ka. Vähesed isiknäitused on sündinud korraldajate algatusel ja asjaajamisel. Siinkirjutaja mäletamist mööda olid ühed esimestest üle kahekümne aasta tagasi Tallinnas Kodulinna majas,

Edgar Valter, "Uni". Repro raamatust

Draakoni galeriis. Siis sai tema pilte näha Munkadetaguses tornis.

Päris kindlasti pole Edgar Valteri maale nii suures mahus seni raamatu vahendusel tutvustatud. Tänavu ilmus küll pildi-, jutu- ja luuleraamat "Õös on mitu muinasjuttu", milles saab näha seitsmekümnendatel valminud kolmeteistkümmet väikeformaadilist maali. Nendest inspireeritud jutud koolilastelt on piltidele täienduseks.

Kõnesolev raamat ei anna täielikku läbilõiget kunstniku maalidest läbi aja, vaid keskendub kunstniku n-ö "Pöörismäe perioodile". Varasemaid töid on näpuotsaga alates aastast 1983. Need on veel "linnahehe" maalid. Pöördeline Pöörismäe tallu jõudmine aastal 1987 andis elule teise rütmi, mis aitas kaasa nii hulga uute maalide kui ka uue lastekirjaniku sünnile. Lõuna-Eesti maastikud kutsusid piltidele kunstniku hingemaastikke, mõtteid ja tundeid ja muigamisi, imetlemisi-imestamisi.

Raamatut sirvides hakkab silma, et esimene periood lõpeb tähenduslikult pildiga "Ära" ja teine ajajärk algab "Võrumaa lauluga". Esimene pilt on tume. Sellel kujutatud paat täis põnev-koormavat kola ja teelisi. Teine pilt rohetab rõõmsalt, aimub rada taamal asuva majani. Taat mängib pilli, linalakk tüdruk istub roigasiaal nagu väike linn ja laulab.

Aastanumbrite suurenedes muutuvad maalid tõepoolest värvilise-

maks, soojemaks, valgumaks ja rõõmsamaks.

Teekonna algused ja lõpud

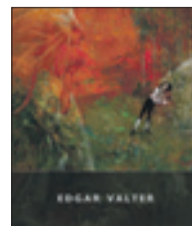
Valteri piltidel on alati loodus ja alati inimene. "Ma tahan inimest kujutada. Ainult maastikku? Ma läheks siis kurvaks kätte," tunnistab kunstnik ise. Need inimesed on kas teel või kohale jõudnud. Teelolijad on tihti peale mureliku moega, mõnikord rahulikud, mõnikord rõõmsad. Ega nad suuremat jala käi. Ikka on kas hobune, härg või kits ratsuks võetud. Harvem ka pentsikumaid kandjaid kujutatud, nagu siga, kala või kukke. Ka pesupali võib kaugele randadele viia, kui selleks suur soov sees. Lisatähendusi tuleb säherdusest ajast robinal.

Kohalejõudnud on silmnähtavalt kohal ja selle üle heameelt tundvad. Võib-olla igakord mitte nii nagu koorikirnu kallal käinud kassid, mõnuledes. Aga alati rahu leidnuna, leppinuna. Piltidel ollakse sageli kahekesi. Kas siis poissi-piigat koos või hoopistükki omakeskis loodusega. "Päikesesoe kivi" kujutab tüdrukut, põsk vastu kivi ja näol ilme, nagu kuulaks midagi meeldivat. "Kahekõne" kujutab naksis poissi sama naksis sisalikuga tõtt vaatamas.

Mõnel pildil aimub aga teekonna algust. Nendes on pisut pelgu teadmatuse ees. Omal moel loo jutustavad kaks lähistikku sattunud pilti "Nõutu" ja "Igaviku väraval". Esimesel pildil veidi

mureliku moega poisiohtu ja plikavõitu tegelased, taustal metsad-maad-majad. Nad justkui kardaks seda, mis tuleb. Mitte koosolemist, ehk hoopis iseseisvust ja vastutust, mis täisinimeseks ja pereinimeseks hakkamisega kaasneb. Teisel eit ja taat tuuleräsitud metsa serval istumas ja leplikult ootamas. Kas minekut? Minekut ootab imestavalimtleval ilmel ka poiss "Roosa purje" pildil. Aga see on mineku rõõmus eelmeek, maailm on nii imeline!

Kunstiteadlane Mari Vallikivi võtab Edgar Valteri rolli meie kunstis tabavalt kokku: "Ja ehkki tema maaliteosed pole Eesti kunsti arengut mõjutanud, on nad mõjutanud vaatajat ja suurima võimaliku tänuna teeninud ära inimeste armastuse, mis jääb paljudel kunstnikel saavutamata."

Edgar Valter

Maalid
1983–2005
koostanud
Külli Leppik
215 lk
köva köide

ilmunud

Käabus ja pärdik

Rex Stout
sari "Öölane"
105. köide
tõlkinud
Liina Tordik
256 lk
pehme köide
Nero Wolfe on jälle hädaolukorras!

Tule taevas appi – ta peab töö asjus kodunt välja minema! Wolfe ei talu seda – meelsamini istuks ta oma üleelusuuruses tugitoolis, jooks õlut ja loeks raamatut.

Nii saabki Archie Goodwin jälle edasi-tagasi joosta ning mõrvareid püüda, ikka selleks, et taastuks rahulik jõudeelu. Kolmest krimijutust koosnev kogumik ei väsi taas lugejat üllatamast. Asjasse on segatud nii kommunistlik partei, illegaalsed sisserändajad kui... koomiks, mida Wolfe kasutab muide asja lahendamiseks.

Võlur taskust

Mihkel Ulman
206 lk
köva köide

Ühes keskmise suurusega linnakeses, mis oli nii tähtsusetu, et ta nimi oligi Tähtsusetu

Linnake, ühel väga vaikselt ja varjulisel kastanitega palistatud tänaval, mis oli nii kõrvaline, et selle tänav nimi oligi Kõrvaline tänav, ühes rohelusse uppunud aiaga majas 7B elas õnnetu perekond, kellel oli ühine ja veidi naljakas perekonnanimi Kraaks. Tundub taviline lugu, aga ei – siit alates tinistatakse lugeja ära.

Mihkel Ulmani teine lasteraamat räägib võlukunstist ja sellest, mida kõike sellega teha saab. Aga ka sellest, mis saab inimestest, kelle unistused on täitunud!

Illustratsioonid on teinud graafik Kadi Kurema.

Teekond taimede taha

Ain Raal
147 lk
poolpehme köide

Rahvusvaheliselt tuntud ravimtaimede ekspert ja mitmete ravimtai-

meraamatute autor, filosoofidoktor Ain Raal võtab vaatluse alla ravimtaimede vähetuntud kasutusvõimalused, kirjeldades nende osa alternatiivmeditsiinis. Lisaks üldistele mõistetele, alternatiivsete meditsiinisüsteemide ja herbalismi osale erinevates riikides ning paraherbalismile, süüvitakse põhjalikumalt sensoherbalismi, aroomiterapia, ajurveeda, õieterapia, homöopaatia ja puuteraapia olemusse ning võimalustesse. Autor näitab nende herbalismiharude seoseid nii teadusliku meditsiini kui ka loodusravi põhimõtetele. Lisatud on hulga näpunäiteid, kuidas on kõige parem taimi kasutada, olgu siis saunas või joogiks.

Tekstile kõnelevad visuaalses keeles kaasa autori enda tehtud fotod. Raamatuga on kaasas CD valitud peatükkidega näitleja Leino Rei esituses.

ilmumas

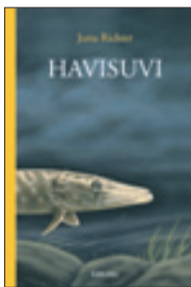
Ümbrik

Valik ilukirjanduskatkeid kirjade tekkest ja teekonnast
Annika Kilgi
216 lk

kõva kõide

Kirjaoskusega on algusest saadik käinud kaasas kirjad.

Kirja tähtsust näitab muu hulgas see, et on avaldatud arvutult kirjavahetusi, kirjade kogumikke ja kirju sisaldavaid kirjandusteoseid. Siinne väljaanne on austusavaldus kirjale endale. "Ümbrikku" valitud ilukirjanduskatkendid keskenduvad kirjajututamise ümber jäävale. Need 45 teksti jutustavad kirjutamise ajenditest, sõnastusraskustest, postkontoris toimuvast, takistustest kirja teekonnal, ärevusest vastust oodates, publitseeritud kirjavahetuse hindamisest jpm.

Havisuvi

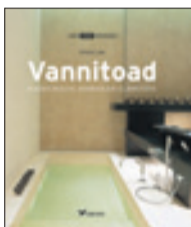
Jutta Richter
tõlkinud
Virve Kaal
96 lk

kõva kõide

Tuntud ja tunnustatud Saksa kirjniku Jutta Richteri esmatutvustus Ees-

ti lugejale. Pisut kurb, aga karge lugu kolme lapse suvest, mis muutis nende jaoks kõik.

On ilus soe suvi, poisse huvitab ainult kalapüük, tüdruk aga unistab sõbratarast. Kuigi lastele muredest ei räägita, jõuab aegamööda nende teadvusse halastamatu tõsiasi, et poiste ema ei saagi enam terveks. See toob kaasa tunnete segaduse, hingevalu, jõuetu viha haiguse vastu, mis vaheldub lootuse ja usuga, et midagi ometi peab olema, mis aitaks emal terveks saada. Olgu see siis kas või lossikraavis lõsutat havi...

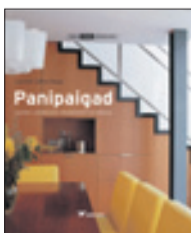
Kodu väike ideeraamat. Vannitoad

Vinny Lee
tõlkinud
Kaia Nurk

144 lk

pehme kõide

Autor näitab, kuidas sättida sisse praktiline vannituba, mis on samal ajal ka koht lõõgastumiseks ja taastumiseks. Kavandamise järgus aitab ta otsustada, millise sisustusega vannituba vajate ning kus see peaks paiknema. Järgneb põhjalik ülevaade ahvatlevatest stiilidest, alustades minimalistlikuga ning lõpetades isikupärase ja vaba fantaasiälennuga ruumiga.

Kodu väike ideeraamat. Panipaigad

Caroline Clifton-Mogg
tõlkinud
Katrin Noppel

144 lk

pehme kõide

Autor pakub mitmeid võimalusi panipaikade loomiseks ja nende ehitamiseks. Panipaigana võib kasutada nii spetsiaalsesse ruumisiohust sisseehitatud kappi kui ka lihtsat ratakast mööblit.

Dramaatiline Borodino sõjakäik

Jüri Kotšinev

Eesti Akadeemilise
Sõjaajaloo Seltsi Liige

Raamat "Kahe keisri kaardivägi. Borodino" kujutab endast illustreeritud jutustust Napoleoni sõdade ühest tuntuimast ja dramaatilisemast sõjakäigust Vene keisririigi vastu 1812. aastal.

See raamat on minu jaoks eriline. Huvi sõjaajaloo vastu tekkis mul 1966. aastal, kui ma kuueaastase poisikesena sattusin esimest korda elus Moskvas muuseum-panoraami "Borodino lahing". Nakatusin sõna otseses mõttes "haigusesse" nimega 1812. aasta Isamaasõda. Kuna elasin tol ajal tihti Moskvas, pole midagi imestada, et minust sai nimetatud muuseumi sage külalastaja. Mõne aasta pärast olin seal juba nii tuttav nägu, et sain selga proovida ratsaväe metallist rinnakaitseid ning hoida käes nii püsse kui ka mõõkasid 1812. aasta eksponaatide hulgast.

Nii see algas. Hiljem, juba Venemaa ajalugu ja kultuuri uurides lugesin läbi kõik teemakohased materjalid, nii sõjamemuaarid (Fjodor Glinka, Barclay de Tolly ja teiste 1812. aasta Isamaasõjast osavõtjate märkmed ja mälestused) kui ka vene ajaloolaste uurimused alates Jevgeni Tarlest ning lõpetades Vladlen Sirotkini ja Oleg Sokoloviga. Ma ei räägi siin sellest, kui palju olen ise külastanud Borodino lahinguvälja. Olin selle teemaga niivõrd kokku kasvanud, et kui minu endine ajalooõpetaja tegi mulle lõpuks ettepaneku temaatiline raamat kirjutada, imestasin, et polnud ise selle peale tulnud.

Raamat on minu jaoks tähenduslik ka teises plaanis. Nimelt olen juba aastaid tegelenud mundrite ajaloo ja reaalsel sõjamineatuuriga. Kõik Vene ja Prantsuse kaardivägede kujutavad miniskulptuurid on pärit minu 2003. aasta projektist "Kahe keisri kaardivägi", mida eksponeerisin Laidoneri Muuseumis 2003. aasta septembrist 2004. aasta jaanuarini.

Mundrikatalooge ei ole Eestis eri-

Kaunis munder andis endistel aegadel võimaluse end mehelikult ehtida. Foto autori arhiivist

ti tihti avaldatud ning siin avanes mul hea võimalus tutvustada meie lugejale ligi kakssada aastat tagasi käibel olnud sõjaväevorme ja relvastust. Nii mõnigi munder võib nüüdisaegsele lugejale tunduda liialt kirev või isegi edev, kuid sõjaajaloolased teavad, et ehtimine oli vanadel aegadel just meeste rida. Aegade algusest kuni lähiminevikuni oli aga peaaegu iga õige mees paratamatult sõjamees. Napoleon kutsus kord enda juurde ühe inseneri, kes disainis Auleegioni ordeni. Ordeni konstruksioon oli üks nõrk koht – ühendusliini ordenitähel ja seda hoidva plangu vahel murdis tihti. Prantsuse keiser nõudis selle vea kohest parandamist, öeldes: "Meestel, kes lähevad surma keisri ja Prantsusmaa eest, on õigus kanda aumärke, mis ei murdu."

Mis puutub see kõik aga Eesti Vabariigi tänasesse päeva? Arvan, et 1812. aasta sõda, mis kuulub vaieldamatult Euroopa ajaloo suursünd-

muste hulka, peaks äratama elavat uudishimu ka ühises Euroopa kultuuriruumis olevale Eesti vabariigi lugejaskonnale ning samas huvitab ka igas vanuses tänapäeva poisse sõjaväega seonduv. Olen üritanud teha oma kollektiivsele nii illustreerivaks kui võimalik. Samas pidasin tähtsaks luua täpne kirjeldus ühest konkreetselt 19. sajandi hiidlahingust – nii võib Borodino lahingut kahtlemata nimetada.

Lõpetuseks jääb veel lisada, et "Kahe keisri kaardivägi" on minu teine raamat, mis on pühendatud Vene keisririigi ajaloo. Aastal 2006 ilmus kirjastuselt Koolibri minu ajalooline mõtisklus pealkirja all "Kahepäise kotka tiiva all. Venemaa hiilgus ja hukk. 862–1917". Seal olen ma vaatluse alla võtnud Vene riigi arengu suurvürstiriigist tsaaririigini ning impeeriumini ning püüdnud analüüsida põhjusi, miks tuhandeaastane tsivilisatsioon

bolševistlike barbarite kätte langes ning hävis.

Kahe keisri kaardivägi

Jüri Kotšinev
48 lk
pehme kõide

Kahepäise kotka tiiva all

Jüri Kotšinev
392 lk
pehme kõide

Rikastav Egiptuse-reis tugitoolis

Ants Haljamaa

Olen käinud Egiptuses kaks korda – 2003. aasta oktoobris ja 2004. aasta märtsi lõpus. Mäletan, kuidas läksin õhtupimeduses Tallinna lennujaama, vinge sügistuul pani lõdisema, vihm peksis näkku. Järgmisel hommikul kell kuus, pärast sõitu läbi kuualguses viirastusliku kõrbe, sukeldusin Nuweibas Punase mere Akaba lahte. Päike säras pilvitus sinitaevas, vesi oli öösel ja päeval 22 kraadi soe. Mask ja hingamistoru avasid veeluse imemaailma. Õhtul külastasime beduiinide küla ja tõmbasime vesipiipu... Järgmisel päeval sõitsime Püha Katariina kloostri.

Neli aastat hiljem istun mugavalt tugitoolis, jälgin vahetevahel silmanurgast tihaste mõllu rõdul rasvapalli ja toidumaja ümber ning lehitsen-loen kirjastuse Koolibri väljaantud raamatut

"Egiptus. Vaaraode maailm". Kaunid värvipildid meenutavad käidud radu ja nähtut sel iidsel ja imelisel maal: kaotiline Kairo oma ülikaliku muuseumi ja hiiglasliku Khan al-Khalili turuga ning püramiidid ja sfinks Gizas, Luksori ja Karnaki tempel, Nuweiba kanjon, Suessi kanal, Kuningate ja Kuningannade org, Tutanhomoni paksust kullalehest taotud surimask, mis kaunistab ka raamatu ümbrispaberit ja kaant, Narmeri palett, istuva kirjutaja kuu, Nofretete büst...

Põhjalik raamat maast ja rahvast, kes aastatuhandeid tagasi löi kunsti- ja kultuuriväärtused, mis lumuvad miljonid turiste üle kogu maailma oma inimikkuse ja iluga, rahvast, kellest pool on tänapäeval kirjaoskamatud... Usun, et lähen sinna maale veel kolmatki korda.

Raamat on kirjutatud rahvusvahelise teadlaskollektiivi, kuhu kuulub egiptoloog Saksamaalt, Ameerika

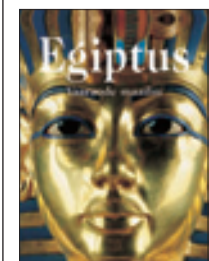
Ühendriikidest, Ungarist ja Egiptusest. Eessõnas on nad sõnastanud oma töö eesmärgi järgmiselt:

"Käesolev väljaanne püüab luua Vana-Egiptusest küllaltki detailse käsitluse, näitamaks selle arengu mitmekesisust, kuid ei loobu samas üldist laadi tõdemustest, mis illustreerivad Egiptuse kultuuri iseärasusi. Eesmärk on pakkuda nii tuttavat kui ka uut, nii põhiteadmisi kui ka üksikasjalikke teavet koos põhjalike ülevaadetega Vana-Egiptuse ajaloolisest arengust, ühiskondlikust taustast ja religioossetest süsteemidest, Samuti on püütud edasi anda egiptlaste enda arusaama maailmast kui tervikust."

Religiooni, poliitika, arhitektuuri ja kunsti kõrval käsitletakse ka igapäevaelu: tarbeesemeid, söögikombeid, keelt ja kirja. Allkirjutanule pakkusid palju uut teavet peatükid, mis rääkisid mumifitseerimisest, matmisest ja surnukultusest. Põnev on ülevaade moodsa

laboritehnoloogia rakendamise muumiate uurimisel. DNA analüüsi abil tehakse kindlaks kunagiste valitsejate sugulussidemeid, kompuutertomograafia andmete põhjal on võimalik luua sidemetes muumia pealuust mudel ja taastada tuhandete aastate eest elanud inimese välimus, ilma et peaksime tema muumiat kirstust liigutamagi.

Soovitam seda raamatut eelkõige neile, kes on Egiptuses käinud – see on suurepärase võimalus kunagine reis uuesti ja rikastavalt läbi elada.

Egiptus. Vaaraode maailm

autorite
kollektiiv
tõlkinud
Olavi Teppan
540 lk
kõva kõide

Uut lugemist kultuuriloo teemal

Alustasime eelmisel aastal uue sarjaga "Kultuurilugu". Sarja kaks esimest raamatut "Arhitektuuri ajalugu" ja "Maalikunsti ajalugu" ilmusid eelmiseks jõuludeks ja nautisid üsna suurt lugejamenu. Nendeks jõuludeks on meil valmis saanud kaks järgmist teost: "Filosoofia ajalugu" ja "Maailmareligioonid". Sari on mõeldud lugejale, kes soovib saada kiiret ja põhjalikku ülevaadet kultuurialal oluliste teemade kohta. Järgmisel aastal jätkub sari "Muusikaajaloo" ja "20. sajandi arhitektuuri ajaloo".

Religioon kultuuriruumis

Maris Makko
toimetaja

Raaamat tutvustab populaarses vormis ja rohkete värviliste illustatsioonidega hinduismi, budismi, Hiina ja Jaapani religioone, judaismi, kristlust ja islamit. Antakse ülevaade nende kujunemisest, ajaloo ja õpetuse põhisisust. Raamat algab kaugemate, keerukamate ja õhtumaade inimestele raskemini mõistetavate idamaade religioonidega, mille terminite kirjutusviisid ei ole meil veel täielikku üksmeelt. Pärast judaismi ja kristlust järjekorras viimase religioonina leiab tutvustamist islam kui tänapäeva maailmas enim kõneainet pakkuv religioon.

Iseisiva osa raamatust moodustavad rööbiti kulgevad ohtrad illustatsioonid koos selgitavate allkirjadega, mis moodustaksid nagu omaette loo. Ka üksnes pilte vaadates ja nende allkirju lugedes on võimalik saada ilmeka ülevaade maailmas olulist rolli mänginud religioonide olemusest ja eripärast.

Eestis on koolide religiooniõpetuse vajalikkuse üle palju vaieldud. Milleks on meie kõrgtehnoloogilisel ajal vaja tunda religioone? Kas pole tegemist millegagi, mis on ajast ja arust ning hakkab minevikku vajuma? Usuleiges Eestis on säärane küsimuseasetus mõistetav, sest väga vähesed meist seostavad end kirikuga. Ometi ei tähenda see, et meie enda maailmapildis ei väljenduks varjatult nii kristluse kui ka muistse paganluse mõju.

Eri religioonide põhijoonte tundmine on peale üldkultuurilise harituse oluline sellegi pärast, et ühtaegu elame

me üleilmastumise ajal, mis viib eri kultuuridest pärit inimesi üksteisega üha tihedamalt kokku. Paljude mujalt pärit inimeste ellusuhtumine põhineb tänapäevalgi otseselt religioonist pärit põhimõtetest, mida nad ei pruugi ise teistele põhjendada. Niisiis aitab religioonide tundmine meil mõista inimesi, kes on pärit teisest kultuuriruumist, ning austada ellusuhtumist, mis erineb meie omast.

Sageli väljendub maailma eri paigust pärit inimeste käitumise ja väärtushinnangute religioosne taust ka ootamatuse seoses, sest iga religioon seab inimesele oma ideaali, mille poole ta peab elus pürgima. Näiteks seostatakse just religiooniga jaapanlaste edule orienteeritust. Samuti on religiooni erinev see, mis on keelatud ja mida taunitakse. Näiteid ei ole vaja kaugelt otsida: näiteks suhtub vene õigeusk kerjajasse hoopis teisiti kui luterlus. Dostojevski teoseid lugedes tundub ajuti, nagu elaksid need inimesed mõnel väga kaugel maal. Tegelikult moodustavad vene kultuuriruumi esindajad suure osa Eesti elanikkonnast ja seostavad end kirikuga meist, eestlastest märksa tihedamalt. Ka nende suhtumine sümbolitesse on teine, nagu võisime kogeda aprillisündmuste ajal.

Filosoofia ajalugu antiikajast tänapäevani

Kuldar Traks
toimetaja

"Filosoofia ajalugu" seab endale eesmärgiks anda ülevaade Lääne filosoofia enam kui kahe ja poole aastatuhande

Hinduismi puhul äratav tähelepanu ja lummab täiesti erinevate jumalaaustamisvormide mitmekesisus ja eluõigus vahetult üksteise kõrval.

pikkusest ajaloost, pakkudes võimaluse jälgida meie põhiliste tõekspidamiste ja väärtuste kujunemist. See tutvustab suuri ja kuulsaid filosoofe, kuid peatub ka vähemtuntumatel, kes jõuavad harva filosoofiaajalugude kaante vahele, kuid kellela jääks filosoofia ajalugu lünklikuks.

Raaamat on jaotatud seitsmeks suuremaks peatükiks. See alustab Lääne filosoofiatraditsiooni tekkimisest Vana-Kreekas ning jälgib peamiste filosoofiasuundade – metafüüsika, eetika ja loogika – kujunemislugu hellenismi ja hilisantiigini. Keskaja osa käsitleb filosoofia rolli ja staatust kristlikus Euroopas. Renessansiaja humanismiga saavad alguse olulised arengusuunad, kus indiviidi hakatakse enam tähtsustama ning vähehaaval heidetakse kõrvale keskaja teoloogial põhinevad väärtused ja veendumused.

Pikem peatükk on pühendatud 17. sajandile, sest just siis toimus mõteloos seisukohalt oluline murrang: loo-

dusteaduste väljakujunemine tänapäevases mõttes. Valgustuse peatükk käsitleb tormilist perioodi Euroopa ajaloos, kus väga jõuliselt nõuti inimese vaimset emantsipeerumist ja harimist, müütide purustamist ja eelarvamuste hülgamist. Lugejale tutvustatakse Kanti filosoofiat ning sellest välja kasvanud saksa idealismi ja selle püüet haarata kogu maailmaprotsessi ühes terviklikus mõistesüsteemis (Fichte, Schelling, Hegel).

Suurte idealistlike filosoofiasüsteemide ajale järgneb omamoodi reaktsioon, alates Feuerbachist ja Marxist, kes seadsid eesmärgiks "filosoofia pealt jalgadele asetada", ning suurtest süsteemilõhkujatest Kierkegaardist ja Nietzschest. Raamat tutvustab põgusalt ka 20. sajandi äärmiselt mitmekesiseid filosoofiasuundi.

Kõik distsipliinid, mis püüavad maailma ja inimese elu mõtestada, on omavahel seotud. Seetõttu on raamatu lisaväärtus mitmed kunstiteoste reproduktsioonid.

Filosoofia ajalugu antiikajast tänapäevani

Christoph Delius, Matthias Gatzemeier, Deniz Sertcan, Kathleen Wünsch tõlkinud Margus Elings
120 lk
pehme köide

Markus Hattstein tõlkinud Urmas Kaldmaa
120 lk
pehme köide

Ajakajalised noortejutud

Krista Kumberg
lastekirjanduse uurija

Reed Made neljast jutust koosnev kogumik "Tuhin tiibades" heidab aruka pilgu minevikku ja oleviku noore inimese elule, kasutab ka pooltoone ja sisaldab puhuti puhast idüllit. Reet Made on esimene, kes meieaegses (noorte)kirjanduses pronksiöö teemat käsitleb.

"Tuul tiibades" kujutab endast maaidüllit, kus üheskoos pääsupoegi päästes süttib lapsepõlvesõprade vahel eriline säde. Poolkriminaalne "Pajukiisud" algab põõsast paistva saapaga, mis õnneks ei sisalda laipa. Huvitavaks kisub asjalugu sellegipoolest.

Rohkem tähelepanu vääriavad lood "Suusamüts" ja "Kiri". Esimene neist jutustab nõukogude ajast tuttavast "äritegevusest" Viru hotelli ümbruses. Teine kõneleb sõpruse proovilepanekust.

Proovikiviks pronksiöö.

Rahvussuhete kujutamine kirjanduses on teadupoolest hell teema, millega keegi eriti tegeleda ei sõanda. "Kiri" jutustab põnnipõlvest peale sõbrustanud eesti ja vene tüdrukust. Made toob näite suurepärasest lõimimisest, mis, tuleb tõtt tunnistada, tekitab tõesti Jekaterina põlise juure juurde arvestatava lisajuure, mis eestimaisest toitu ammutas. Vanemad istutavad Katsi vastupanust hoolimata "õigesse mulda" ehk vene kooli. Säält paistab meie elu hoopis teistsugusena.

Autor ei analüüsi pikemalt, miks see kõik just nii on. Jutustus sõprusest ja selle jähnenemisest on põimitud meilikirjaga, milles eesti tüdruk kinnitab, et ei anna pronksiöö telepildil nähtud marodööride kambas liikunud Katsi politseile välja. Ühtlasi ütleb ka sõpruse üles. Ometi on just sõprus kõigest muust suurem ja kannab otsustavat rolli. Ehk on lõpp veidi sinisilmne? Aga ilus ja häa.

Tuhin tiibades
Reet Made
144 lk
pehme köide

Pesulõks on tegija!

Igal jõuluajal lisandub meile teadmisi päkapikkude salaelu kohta. Tiia Soasepa "PPP ehk pesulõksu-päkapikkude projekt" läheneb teemale sootuks omal moel.

Vanaema saab Saksamaa reisilt originaalse täienduse oma päkapikukogule – pesulõksust meisterdatud päkapiku. Seal tekib idee noid päkapikke hulgem teha ja oma pereliikmetele jõuluks kinkida. Tubli projektikirjutajana seab ta kingisaajatele kiusaka, aga mobiliseeriva tingimuse. Päkapiku vastne omanik peab jõuluaia lõpuks esitama aruande, kus kirjas, mis kasu päkapikk omanikule tõi.

Maailm seisab püsti pisiasjadel. Selgub, et too tillukene habeme ja tutimütsiga "tarvik" võib vägagi oluliseks abiliseks osutada. Sellega saab flamenkokostüümi avariilukorrast päästa, see hoiab noodilehte ja trahvikviitunget. Lõksust on abi patsipunumisel. Aga

mis peamine, nii mõnigi kolmeteistkümnest päkapikust töötas lihtsalt talismanina. Küll tegi ära keerulise arvutimängu või tõi piljardis võidu, ehk siis kõneles taimedega, kui perenaisel selleks mahti polnud. Veel pani päkapikk üksteisele mõtlema, appi hakkama ja väikestest asjadest head otsima.

Niisiis ärme alahindame armastust, mille tegija on pealtnäha tühisena tunduva eseme sisse pannud. Sellest võib meile mõndagi head sündida. Sest tähtis on mõte, mitte kingituse alla pandud rahasumma! Oluline teadmine jõulueelsel ajal, kas pole?

Pesulõksu-päkapikkude projekt
Tiia Soasepp
48 lk
köva köide

Need vanad head aabitsajutud

Reet Krusten
koostaja

Kogumik "Vanad aabitsajutud", mille esmatrükist on möödunud 14 aastat, astus Tiritamme väljaandel taas lugeja ette – nüüd uues kuues ja kujunduses.

Vahepeal on üles kasvanud põlvkond lapsi ning noori inimesi. Kas nad võiksid huvi tunda aabitsajuttude vastu, mis pärinevad ajavahemikust 1795–1940, O. W. Masingust Johannes Käisini? Öeldakse, et kõik uus on hästi unustatud vana ehk teisipidi – kõik vana tundub uue ja värskena, kui ajaline distants on piisavalt suur. Kui see ütlemine paika peab, võiks eeldada vanade aabitsajuttude lugejamenu.

Põnevad ütlemised ja arhailised väljendid

Mille poolest võiksid siis vanade kooliraamatute lugemispalad tänapäeval huvitavad olla? Esimesena äratav tähelepanu kindlasti meie armas emakeel, mis kõige varasemates aabitsates üsna kummaline, kohmakas ja isegi koomiline tundub. Sõnad oleksid nagu tuttavad, aga tähendus koguni teine. Masing kõneleb *kõrbest*, aga see tähendab hoopis suurt metsa. Või mis on *linnupere* ja *linnud* Masingul? Hoopiski mesilaspre ja mesilased! On põnevaid ütlemisi ja arhailisi väljendeid, mille tundmine

Loe Leo

Lehekülg 1938. aastal ilmunud raamatust "Huvitaja. Aabits ja alglugemik".

võiks praegustki keelt ja stiili rikastada.

Ajalises lõikes saab tähele panna keele pidevat arenemist ja kaasas käimist ühiskonna elus toimuvaga. Kuid märgatav on seegi, et 20. sajandi 30. aastatest (aabitsajuttude viimased palad) kuni tänaseni on väljendusviis jälle palju muutunud ning kaasa teinud need ühiskondlikud pöörded, mis riigile ja rahvale osaks on saanud.

Otsekohene jutt pahedest

Vanade aabitsajuttude ning lugemispalade oluline eesmärk on olnud kõlbeline kasvatus ja õpetus. Maast madalast on lapsele püütud selgeks teha, mis on hea ja mis halb, mis õige, mis vale. Kristlikule moraalile põhinev õpetus sisaldab õhtumaade humanistliku kultuuri aluseid, ühiskondliku koostöötegemise praegugi kehtivaid põhitõdesid.

Ole aus, ära valeta, peta ega varasta! Ole õiglane, kaitse väiksemaid ja nõrgemaid, ole abivalmis, kaastundlik ja sõbralik! Ole töökas, hoolas, puhas ja korralik! Austa oma vanemaid, hoia loodust ja iga elusolendit! Ära joo ega suitseta! Jah, ka nendest pahedest räägitakse lapsele otsekoheselt. Antakse hoiatus ning selgitus, mis võib juhtuda igapäevaga, kes õpetuse vastu eksib.

Karistus on tavaliselt karm ja kaasneb halva teoga vääramatult. Kõik need õpetused on esitatud elamuslikult, enamasti valmide või valmidel põhinevate lookestena, mille autorite seas on tuntud sõnameistreid. Valme on aga lapsed alati armastanud.

Tänasest aabitsast ja koolilugemiskust on õpetlikkus peaaegu välja tõrjutud. Kasvatustööd ei meeldivat lastele, ei löbustavat neid. Esiteks pole see väide õige, ja teiseks peaks küsima, kas õppimine saabki olla ainult löbu? Ehk on vaja ka tööd ja eneseületamist? Tundub küll, et tänased lugemike koostajad peaksid eeskujuna võtma C. R. Jakobsonilt, M. Kampmaalt ja teistelt vanadelt koolimeestelt, kes pidasid oma töös kasvatust väga tähtsaks või isegi põhiliseks.

Just algklassides on lootust last kõlbeliselt kujundada, panna paika eetilised põhiväärtused ja arendada empaatiavõimet. On äärmiselt lühinägelik jätta kasutamata lugemike võimalused olukorras, kus peale tungivad julmus,

vägivald, meeleto löbukultuur ja joo-vastavad ained. Muidugi pole kirjandus võluvits, mille abil olukord silmapilk muutuks, kuid kõiki lapsi haarav koolilugemik võiks siiski tulla appi inimese kasvatamisel.

Aabitsa koht eestikeelses kirjasaõna arengus

"Vanu aabitsajutte" sirvides võib märgata ka seda, kuidas on muutunud ajast aega aabitsate ja lugemike välimus. 1930. aastatel on kujundajad ja illustreerijad juba tuntud eesti kunstnikud.

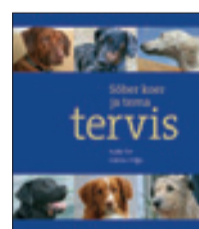
Lõpuks on oluline rõhutada, et eesti aabitsa, kooli ja kirjasaõna algus on seotud luterliku reformatsiooni-ga, mis algas Saksamaal Wittenbergis aastal 1517. Luterlik kirik nõudis igale rahvale emakeelset jumalateenistust ja vaimulikke kirjandusi. See pani muu-lastest vaimulikke maarahva keelt õppima ja eestikeelset kirikukirjandust soetama.

Vanad aabitsajutud
koostanud
Reet Krusten
kujundanud
Jaan Tammsaar
320 lk
kõva köide

PILGRIM

www.pilgrimbooks.ee

Sõber koer ja tema tervis
Kirke Ert ja
Katrin Mägi
136 lk
kõva köide

Tänapäeva koeraomanikud on teadlikud ja informeeritud, kuid korduma kippuvaid küsimusi on ikka. Vastused neile on viimase kümne aasta jooksul pisut muutunud. Seda raamatut kirjutama hakates otustasid autorid, et nad ei kirjuta veterinaarmeditsiini käsiraamatut, vaid pööravad rohkem tähelepanu nende teemadele, mida koeraomanik ise saab kodus oma koera tervise heaks teha. Seetõttu on raamatu põhiohk eelkõige haigustest hoidumisel alates koera võtmise hetkest.

Isaks olemise kunst
koostaja
Iti Pällin
kõva köide
144 lk

Need lood siin raamatus on kirjutatud lapsed oma isast. Väikesed elupildid ja hetked isadest, kes andnud lastele elu – võimaluse olla selles imelises ja imelikus maailmas. Milliseks see olemine pärast sündi kujuneb, sõltub uskumatult palju sellest samast isast. Kes ei usu, lugegu neid lugusid. Isa on lastele nagu päikseliste päevade ootus Eesti muutlikes ilmad. Isa on Põhjamaa suvi. Tema soojust oodatakse ja igatsetakse.

Väelised ja väärrikad vanaemad

Kert Grünberg
raamatu koostaja

Raatmus räägivad 18 autorit oma vanaemast, tema elust ja omaenda lapsepõlvest koos vanaemaga. Neist lugudest koorub selgelt välja, kui palju erinevaid rolle võib olla vanaemal. Vanaema kui perekonna mastipuu, vanaema kui tööeesrindlane, vanaema kui sõber ja hingehoidja ning vanaema kui kaitsja ning suure elutarkuse allikas. Lisaks täiskasvanute omadele on raamatus 21 lühilugu lastelt, kes kirjeldavad oma kogemusi ja seiklusi koos vanaemaga.

Raamatut lugedes saab tuge mõte, et vananemine on igati põnev, väeline ja väärrikas. Vanaemaks olemine on õnnistus. See on parim võimalus avaldada armastust ja toetust oma perekonnale ja anda edasi elutarkust ja teadmisi järeltulijatele põlvkondadele. Rõõmustagem, tunnustagem ning meenutagem jõuluajal oma armsaid vanaemasid.

Mai-Liis Napa
raamatu üks autoreid

Minu vanaema ütles alati, kui midagi head pakuti, näiteks sünnipäeval, kus palju söödi: heast ei maksa iial loobuda... saagu või hädaks!

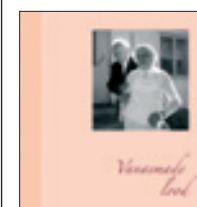
Vanaema Valli koos lapse ja lapselapsega. Annika Haasi foto

Seega, kui elu midagi head pakub, võta alati vastu.

Eluga toimetulekuks oli vanaemal oma retsepte teisi, mida ta lastele õpetas, näiteks kui palju peab lapsi olema, kuidas õhtul lapsi uinutada, kuidas kurvameelseid lohutada ja lilli istuda, kuidas endale meest valida...

Usun, et ühegi inimese läheduses pole juhuslikke inimesi. On inimesed, kes esitavad meile väljakutseid, et areneksime ja on inimesed, kes armastavad meid sellisena nagu me oleme. Vanaemad kuuluvad viimaste hulka.

Kert Grünbergi koostatud raamatus räägivad oma vanaemast, tema elust ja oma elust koos temaga teiste seas ka Eestis tuntud inimesed, kes esindavad oma igapäevaelus erinevaid valdkondi ja rolle, kuid kellel tänu sellele raamatule on ühine nimetaja ja selleks on eriline inimene nende elus: vanaema. Oma vanaemast räägivad Aapo Ilves, Ly Seppel, Gerly Tinn, Kivisildnik, Kauksi Ülle, Hille Karm, Hasso Krull, Rein Pakk jpt.

Vanaemade lood
koostaja
Kert Grünberg
kujundaja
Peeter Laurits
176 lk
kõva köide

Oleviku ja mineviku helid

Hille Karm

Ajakirjade Kirjastus ja ajakiri Eesti Naine jätkavad eluloo-sarja, milles avalikkuses tuntud ja armastatud tegelased on meie keskel täies elujõus. Neil on minevik ja teguderohke olevik. Sarja teine, äsja ilmunud raamat toob lugejani Helgi Sallo loo.

Olevik saab alguse minevikust

Helgi Sallo olevik on uued põnevad rollid Von Krahlil teatri "Kajakas", Vana Baskini teatri etendustes "Viimane sigar" ja "Väljaspool hooaega", näitejuhitöö Estonias ja Alma teleseriaalis "Õnne 13". Vaevalt aga oleks neid rolle, kui poleks olemas varasemat Helgi Sallo loo. Lauljanna ja näitlejanna rollirikas elus on mitmeid algusi, mida raamat lugejani toob.

Oli ehk alguste algus Tallinna märtsipommitamise öös, mil Helgi ema Erika vaistu sunnil ei läinud varju üürimaja pesukööki, vaid kiirustas koos paariaastase Helgiga kodust kaugemale? Puumajast Endla ja Koidu tänava nurgal ei jäänud pärast otsetabamust midagi järele... Või on algus ajas, mil Helgi, seljataga kokakool ja teatriühingu draamastuudio, seisid Estonia teatri pannoo ees ega jõudnud ära imestada: tema, ja Estonias?! Kas ehk sündis Helgi Sallo hoopis pildikasti menusaates "Horskkoop", kust jõudis kodudesse ainulaadse, hinge puudutava häälega kaunitar, kes tõi vaatajad teleri ette ja sealt ka teatrisse, operetti ja ooperit nautima? Võib-olla on uus algus olevikus, sõnateatrite väga erinevates rollides, mille kohta arvab Helgi Sallo: "Kõik, mis ma nüüd laval teen, on tänu sellele, et olen õppinud Ants Lauteri juures draamastuudios näitlejaks." Nii on minevik olevikuga kokku saanud.

Teistsugust Sallot otsides

Kirjutasin Helgi Sallot kümnekond aastat tagasi, kui olin Eesti Naise ajakirjanik. Kohtumine oli liiga põgus ja usutletav liiga huvitav. Hinge jäi soov veel kunagi kokku saada.

Helgi Sallo on mitu nägu nagu ta teatrirollidelgi. Ta kujunemises põimuvad olevik ja minevik, ennekõike lapsepõlv-aastad kitsastes, kuid helgetes ning elu põhiväärtusi kandvates aguloludes. Pealtnäha ülienergiline, jutuka, jahmatava otseütlemise ja kõneka kehakeelega inimese sisemuses on varjul muud. Nagu Pipis, keda Helgi Sallo on mänginud Estonia laval meelde jäävaks. Raamatut kokku pannes otsisime toda teist Helgi Sallot, nii nagu kunagi otisis teist Pipit lavastaja Sulev Nõmmik, öeldes Sallole: "Pipi pole nii lihtne! Näe vaeva ja otsi, temas on midagi hoopis sügavam!"

Teise inimese elulugu kuulata, mõista ja kirja panna on ühtaegu põnev ja keeruline. Neid, keda kirjutatu puudutab ja kel oma, väärtuslik vaatenuk, on rohkesti. Kõigepealt peab portreeritav end raamatus ära tundma ja kirjutatu omaks tunnistama. Tähtis on lugeja huvi ülal hoida ja teda arvestada. Hõlpsama loetavuse ja arusaadavuse nimel on Helgi Sallole omast pikka jutustamis- ja arutluslaadi asjatundlikult lühemaks ja konkreetsemaks toimetatud. Palju huvitavat on kõnelda fotodel, mida raamatus leidub kokku paarsada. Näitlejanna monoloogi ilmestavad intervjuud kolleegide ja lähedastega.

Helgi Sallo ei väsi kordamast, et teater on ta elu. Samavõrra tähtsaks peab ta kõige lähedasemaid inimesi. Jutustus Helgi Sallot ei ole teatrirollide põhjalik kirjeldus. Pigem on Eesti Naise eluloo-sarja mõte tuua lugejani avalikkusele tuntud ja armastatud inimese inimlikud jooned, pakkuda lugejale võrdlusmomente ja äratundmisrõõmu.

Helgi Sallo avatud oleku taga peitub üksinduseihalus. Üksindust on võima-

Helgi Sallo. Aasta 1968. Foto raamatust

lik nautida vaid siis, kui ei olda üksinda. Helgi Sallol on näitlejannast tütar Liina Vahtrik, teismeline tütre tütar Reti Maria, elu esimesi samme tegev tütrepoeg Johannes ja teised lähedased. Raamatus arutleb ta avameelselt oma kunagi ebatavalisteks peetud eraeluliste otsuste üle, kõneldes sellestki, mida ta varasemates usutlustes pole soovinud avada. Ta jõuab järeldusele, et tema kunagised otsused muutuvad iga päevaga õigemaks. Õnne mõtestab ta lahti nii: "Õnn on see, et ma Liina

ilmale töin. See õnn suureneb iga aastaga. Ta ju kasvab."

Helgi Sallo. Helgib ja heliseb.
Hille Karm
204 lk
kõva köide

Kohtumised Epp Mariaga

Katrin Streimann

Eesti Naise peatoimetaja

Varakevadel, täpsemalt märtsis, sõidame Epp Maria juurde Haapsallu. Olen tulnud Indiast. Keha ei suuda mõista, et troopilise leitsaku asemel peab järsku toimima jäisel põhjamaal, meeled on hajevil. Kas ma olen haige? Mis mul viga on? Mõtted kihutavad umbropsu.

Epp Maria kutsub tuppä, abikaasa Jaak pakub kohvi. Kraamin kotist pabereid, püüan olla asjalik. Me hakkame tegema raamatut.

Vaatame töötuba. Siis vaatame aknast välja. Epp Maria on mures luikede pärast. Jää ei taha taanduda, tema luigepaar võib jääda hätta.

Siis vaatame poeg Johannese filmi, mille taustaks kõlab Arvo Pärdi muusika. Epp Maria maalib. Koer Buck on sättinud end diivaninurka ja norskab kõigest jõust. Sätin oma käe Bucki peale ja kohe hakkab parem. Elav soojus.

Pärast räägib Epp Maria, kuidas käis ühe kindlustusseltsi konverentsil.

Tema ei tahtnud pärast jaanuaritormi mingit hüvitist. See maja on nii targalt ehitatud, et tulvavesi nõrgus ise ära.

Enne ärasõitu sööme Müüriäärre kohvikus kõrvitsasuppi ja vaatame maja, kuhu tuleb Epp Maria galerii. Üle pika aja näeb päikest.

Kogu tagasitee olen vait. Nagu puuga pähe saanud.

Kas selline elu on võimalik?

*

Hilissuvel, täpsemalt septembris, sõidame Epp Maria juurde Sepamaale.

Ta on keetnud potitäie värsketakapsuppi, küpsetanud kuld kollase keeksi. Musta teed keedab ta kella järgi: täpselt kolm minutit. Meepott kõrgub keset lauda, ja teetassi tuleb valada ka piima.

Tükk aega pole ma näinud nii anuvat koera. Palun tükkike keeksi!

Epp Maria räägib, millises seisus oli Sepamaa talu, kui nad Jaaguga selle said. Ja siis viskame nalja, kuidas tema kaunid inglilpildid muunduvad kooratäieks ehitusmaterjaliks. Materia muutumine!

Pärast jalutame mere äärde ja on nii lihtne kujutada ette kuumat suvepäeva,

kui lamamistoolid on hõivatud ja paruness, kes mitte kunagi ei uju, kastab varba vette. Siin on puhas.

Siis korjame kotti õunu. Mu ema õunapuud Põltsamaal on viljade all lookas, aga näe, oma lemmikut, lambanina, haukan ma siin.

Mõistagi vaatame tööruume ja Sepamaa talu kööki ja peenraid ja roose, ja mul on jälle tunne, et see ei saa olla päris.

Selline elu.

*

Sügisel, täpsemalt oktoobris, sõidab Epp Maria mitu puhku Tallinna.

Jooksin kohvikusse värskete saia-keste järele ja keedan teevett. Muretsen omaette, kuidas ta end keset kivilinna tunneb.

Tema lööb pahviks.

Ütleb, et mõtle, kui tore – ta saab kontorisse tulla! Nagu käiks töö!

Ühel hommikul hakanud autos pea valutama, aga siis lohutanud Jaak, et kohe jõuab ta oma lemmikkohta. Ja tõesti, peavalu kadus kohe, kui Eesti Naise toimetuse uks avanes.

Ma ei oska kohe midagi öelda,

panen aga uue kannutäie vett keema. Olen meelitatud.

Epp Maria oskab võluda.

Mulle meeldivad inimesed, kes armastavad loomi.

Mulle meeldivad inimesed, kes oskavad hoida vanade majade hinge ja istutavad igal kevadel lilli.

Mulle meeldivad inimesed, kes teavad, mida nad teevad. Ja kes teevad seda pühendunult.

*

Ma pole kaua aega oodanud midagi nii pingsalt kui raamatu "Maal" ilmumist. Et lehitseda ja kogeda uuesti seda imelist rahu.

Epp Maria. Maal
Epp Maria
Kokamägi ja Viivi Luik
176 lk
kõva köide

ilmunud

Pidulikud pühapäevalõunad
Indrek Kivisalu
Sari "100 rooga"
160 lk
kõva köide

Kaunis kinkeraamatus on 13 pidulikku kolme- kuni viiekäigulist lõunamenüüd Eesti Vabariigi presidendi peakokalt Indrek Kivisalult. Lisaks aastaegade järgi jagatud peomenüüdele leiate siit autori näpunäiteid lauakatmiseks, toidu serveerimiseks, salvrätide voltimiseks jne.

Kõik peomenüüd on varustatud põhjalike retseptide ja piltidega igast roast. Veinisoovitused sommeljeelt Imre Uussaarelt.

Linnuaabits
Fred Jüssi
100 lk
kõva köide

"Linnuaabits" on eestikeelne linnuraamat – aabits, mitte määraja või muu teatmeteos. Raamatus tutvustab bioloog Fred Jüssi 38 Eestis elavat linnuliiki, mille äratundmist hõlbustavad bioloog Terje Volke joonistatud pildid.

Raamatu juurde kuulub CD 27 linnulaulundide või häälsustega, mida juhatavad sisse Fred Jüssi loetud meelolukad lühitutvustused.

Dialog tulpidega
Jaanus Orgulas,
Guido Kangur
148 lk
kõva köide

Kaht paljude eestlaste lemmiknäitlejat, Guido Kangurit ja tänavu oma 80. sünnipäeva tähistanud Jaanus Orgulast seob ühine hobi. Nad mõlemad kasvatavad tulpe. Ja mitte lihtsalt kasvatavad. Nad on tõsised tulpikollektsionäärid, kelle aias puhkevad igal kevadel õide sajad tulpisordid. Aiahuviline võib näitlejate tulpiraamatut lugeda kui asjalikku taimeraamatut, seda enam, et viimane originaalne tulpiraamat ilmus Eestis enam kui 30 aastat tagasi. Teatrihuviline aga saab selle abil heita pilgu kahe suurepärase näitleja lapsepõlve ja lavatagusesse ellu.

Kamin Eesti kodus
Ivi-Els Schneider
116 lk
kõva köide

Kamina rajamiseks on sadu võimalusi, kohti ja materjale. Oma kättega kodu

rajajad tunnevad neist sageli vaid mõnd tavalisemat.

Eesti üks mainekamaid sisearhitekte Ivi-Els Schneider tuleb selles raamatus appi kõigile, kes soovivad tavapärase tellistest või kipsist soojaandja asemel midagi erilisemat.

Autor näitab ja selgitab rohkem kui 40 väga erineva kamina materjalivalikut, funktsiooni ja sobivust interjööri.

Enamik neist on pildistatud uutest või renoveeritud majades, kuid eraldi räägitakse ka maa- ja vanadesse majadesse sobivatest kaminatest-kaminahajudest.

ilmunud

Muinasjuttude võlujõud. Muinasjuttude tähtsus ja tähendus

Bruno Bettelheim
224 lk
pehme köide

Laste arengu seisukohalt peetakse oluliseks tutvustada neile juba varajases eas võimalikult palju kujuteldavaid maailmu, juhtides lapsi selle kaudu avastama ennast ja oma maailma. Raamatu autor on väitnud, et laps peab muinasjutuga õigel ajal kokku puutuma, see korrastab tema psüühikat ning aitab kujundada väärtushinnanguid.

Bruno Bettelheim on Austria päritolu tunnustatud lastepsühholoog, kes uurib ja analüüsib oma tuntuimas raamatus muinasjuttude tähtsust laste kasvatamisel ning nende tundeelu ja maailmanägemise avardamisel.

Autor analüüsib vaimukalt meile kõigile tuntud muinasjutte, nagu "Tuhkatriinu", "Punamütsike", "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi" jt ning nende mõju erineva kultuuritaustaga lastele. Samuti käsitleb ta muinasjuttude päritolu ajaloolisest aspektist. Bettelheim aitab näha, et muinasjutt elab ja köidab uusi põlvkondi mitte oma väljamõeldiste rikkusega, vaid sellega, mis on tõepärane, elus eneses igikes- tev: inimsuhted, konfliktid ja kiindumus.

Raamat on mõeldud kõigile, kes tunnevad huvi kaasaegse lastepsühholoogia, muinasjuttude ja narratoloogia vastu.

Kirjutamisest ja kirjutama õpetamisest

Anne Usen
120 lk
pehme köide

Milliseid oskusi on vaja kvaliteetse kirjatüki valmimiseks? Kuidas õpilaste kirjutisi hinnata? Mil viisil on kirjutamist võimalik ning otstarbekas õpetada? Mida mõiste kirjutamine üldse tähendab? Milliseid kirjutusülesandeid õpilastele anda?

Autor käsitleb neid ja teisi kirjutamisega seotud küsimusi praktilisest vaatenurgast ja asjakohaste näidete illustratsioonidega.

Raamat on mõeldud klassiõpetajatele, kuid on kasulik ka eesti keele õpetajale, kes õpetab eesti keelt (emakeelena) põhikooli teises ja kolmandas astmes.

Laps läheb lasteaeda

Toivo Niiberg, Mare Linnas
128 lk
pehme köide

Raamatus lahatakse küsimust, miks ka kõige parem kodu ei asenda lapsele lasteaeda. Käsitletakse kodu kui lapse kasvukeskkonda, lapse tunnustamist ja karistamist, sõltuvussuhtet, empaatiat ja emotsionaalset intelligentsust, lapse kakskeelsust, eelkooli- ja kooliküpsust. Raamatu autorid pakuvad lahendusi, kuidas saada jagu jonnist ning kuidas saab laps lasteaiaküpseks või mida teha siis, kui puudub võimalus last lasteaeda panna. Raamatust leiavad abi nii lasteaiapedagoogid kui ka lapsevanemad.

Raamat on mõeldud klassiõpetajatele, kuid on kasulik ka eesti keele õpetajale, kes õpetab eesti keelt (emakeelena) põhikooli teises ja kolmandas astmes.

Matkates neljal aastaajal

Tõnu Jürgenson
96 lk
pehme köide

Selles raamatus käsitletakse matkamist kui meeldivat hobi vaba aja sisustamiseks, aga ka kui võimalust, et hobist võib saada eluviisi. Raamatus tutvustatakse matkamist kõigil neljal aastaajal, kusjuures rõhutatakse loominguist lähenemist.

Möödunud ajad jutustavad

Jüri Parijõgi
192 lk
pehme köide

Jüri Parijõe klassikalise teose esimene (1931) ning teine (1932) trükk nägid ilmavalgust enam kui 70 aasta eest. Vaatamata möödunud ajale pole lugemik oma väärtust kaotanud. Parijõe omases meeldivas vestelises stiilis tutvustatakse Eesti ajaloo põnevamaid tahke alates aegade hämarusest kuni autori kaasajani ehk 20. sajandi alguseni.

Eestimaa ajaloo on Jüri Parijõe käsitluses vormunud kaasakiskuvalt põnev juturaamat. Lugemik elavdab suurepäraselt Eesti ajaloo algkursust (V klass), tekitab huvi meie kodumaa mineviku vastu ning innustab ajalugu uurima.

See sobib hästi ka kodusse raamaturiigilisse pere noorematele lastele ettelu- gemiseks.

Ilmu kolmas trükk on keeliliselt kaasajastatud ning sisaldab seletustega varustatud sõnaloendit.

Käsiraamat lehtpuudest

Käsiraamat-määraja "Lehtpuud" on planeeritud kolmeosalisena. Esimeses osas antakse lühülevaade puittaimede ehitusest ja talitlusest ning määramiseks vajalikust terminoloogiast. Seletusi illustreerivad joonised.

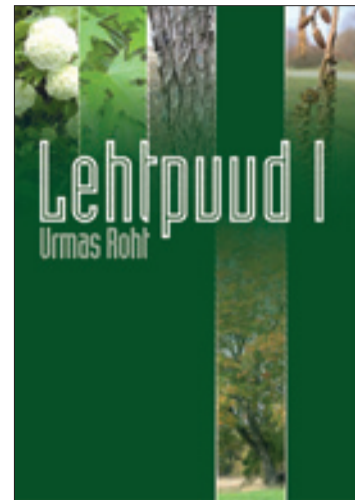
Käsiraamat on üles ehitatud sugukondade tähestikulise järjekorda silmas pidades ning esimeses köites käsitletakse sugukondi *Acanthaceae* kuni *Ericaceae*. Iga sugukonna puhul esitatakse kõigepealt üldisloomustus. Tähtsamaid taimeperekondi käsitletakse detailsemalt, andes kõigepealt perekonna üldisloomustuse ja perekonna tähtsamate liikide kirjeldused.

Perekonna esindajate valik on üsna lai: püütud on lähtuda Euroopa Liidu piires kasvavatest ja siin haljastuses kasutatavatest olulisematest liikidest. Perekonna üldisloomustuse järel on toodud liikide määramise tabelid, mis

on koostatud võrsete ja pungade eristamistunnuseid aluseks võttes.

Iga liigi puhul on antud ladinaja eestikeelne nimetus, ladinakeelse nime hääldus nurksulgudes, samuti taime nimetus inglise, saksa ja vene keeles. Liigi tasandil on tähelepanu pööratud neljale liigi määramistunnuste kompleksile: võrsed, lehed, õied ja viljad. Kirjeldatud on ka liigisiseseid süstemaatilisi üksusi – alamliike, teisendeid, vorme ja sorte. Just sordikirjeldustele on pööratud rohkem tähelepanu, sest uusi sorte üha lisandub, kuid nende kirjeldused on visad levima. See nimekiri pole kaugeltki täielik, kuid uut teavet sortide kohta peaks raamatust leidma igaüks.

Käsiraamat on rikkalikult illustreeritud autori fotodega ja võrsete ning lehtede originaalskaneeringutega. Fotod on põhiosas valminud aastate jooksul Euroopa eri botaanika-aedu külastades.

Lehtpuud I

Käsiraamat lehtpuudest
ja -pöösastest
Urmas Roht
432 lk
kõva köide

Laps kahe keele keskel

Raamatus antakse põgus ülevaade kakskeelsuse omandamisest headest ja halbade külgedest. Kõige lihtsamini saab kakskeelsuse lahti seletada lausega: "Kakskeelne on isik, kes kasutab kahte keelt". Kakskeelse isiku jaoks ei ole kumbki keeltest võõrkeel. Kakskeelse lapse keelekäsitlus on ükskeelse lapse omast erinev. Kuna keel ja mõtlemine on tihedalt seotud, mõjutab mitmekeelsus otseselt lapse mõtlemist. Kakskeelne laps omistab sõna tähendusele rohkem tähtsust kui selle kõlale ja see suurendab tema võimet mõista abstrakteid konstruktsioone ja ideid. Kakskeelse lapse mõtlemine on paindlikum ja keelealane loovus suurem. Kuna kakskeelne laps jälgib pidevalt, kellega millist keelt kasutada, on tema suhtlemisoskused hästi arenenud.

Psühholoogias on pea igal nähtusel ja probleemil kaks otsa, seda ka kakskeelsusel. Iga laps on oma nägu, iseloomu, erinevate võimete ja ajupotentsiaa-

liga ning sama kehtib ka lapse vanemate kohta. Keele omandamine on üks tähtsamaid arengulisid protsesse inimeseks saamisel ja olemisel. Seega igasugused vägivaldsed ja valed lähenemised keele õpetamisel-omandamisel võivad lapse sotsiaalselt sandistada.

Poolkeelsus on kahe keele mõjuväljas kasvanud inimese võimetus väljendada end selgelt kummaski keeles. Poolkeelne indiviid ei tunnetata vaimsete seoste peensusi, kuna need on talletunud keeles ja neid väljendatakse kõne kaudu; ta kasutab halvasti abstrakteid mõisteteid ja ei suuda nähtusi teoreetiliselt mõtestada; või ei oska ta ennast väljendada ega vestluskaaslastele arusaadavaks teha.

Kahe keele samaaegse kasutamise tulemusena on oht, et tekib ebakindlus abstraktsete mõistete kasutamisel. Olukorras, kus inimese teadvuses asub mitu keelt kõrvuti, on loomulik, et iga mõte või mõiste on seostatud nii mitme väljendiga, kui mitut keelt inimene

valdab. Võõrkeelte õppimine varases lapseas takistab selget ja puhast mõtte ja mõistete sidumist emakeeles ning võib saada ka takistavaks üldise intelligentsuse arengule.

Raamatu lõpus on toodud loopeedide ja eripedagoogide praktilisi juhendeid ja keelt korrigeerivaid mängu. Kokkuvõtvalt peaks raamatust nõu saama nii lapsevanemad, lasteaednikud kui ka õpetajad.

Kakskeelsuse karid elus ja mängus

Toivo Niiberg,
Hille Karu,
Margrit Malva,
Reet Rajamäe,
Ene Vaher
124 lk
pehme köide

Mereandide hõrk maailm

Mie kalapoodide lettidele on tekkinud palju uusi eksotilisi mereelukaid ja imelikke nimetusi, mis sageli mõjuvad isegi hirmutavalt – hai, rai, meriskorpion, või veidi naljakana – lintsaba, merivarblane, merihunt, merilohe jmt. Sellepärast leidis raamatu autor, et võiks selles se-gases ja veidi eksotilises asjas selgust tuua.

Ehk saab raamatust abi bioloogia-õpetaja, gurmaan, koduperenaine ja kokk, aga ka turist, kes satub võõrale maale eksotiliste roogade keskele või kavatses lihtsalt merre ujuma minna, kohtumaks raamatus loetletud mereelukatega ilma neid söömata ja maha löömata.

Ka reisil olles on alati võimalus ise üht-teist valmistada, kui valida oõmaja, kus saab soovi korral ise süüa teha ning eksotilisi retsepte katsetada. Lõunamine kalatürg pakub põhjamaisele

turistile omaette vaatamisväärsuse ja rohkelt materjali uute retseptide katsetamiseks.

Raamatu autor pole kõrvalejätanud ka vaalu ja hülgeid, keda kunagi massiliselt küttiti ning kes nüüd looduskaitsealusteks on kuulutatud, või püütakse neid rangelt piiratud koguses.

Raamatust leiab arhiiviriigitelt leitud hülgeleiva töötlemise tavand ning vanad toiduretseptid. Nende mereelani- ke kohta, mida kohtab meie suurte toidupoodide kalalettidel juba üsna sageli, on avaldatud ka mõneti rohkem toiduretsepte (mitmesugused karbid, krevetid, krabitooted).

Mereandide alla arvatakse ka merekapsas ja merikapsas. Viimane on meil küll looduskaitse all, aga tema seemet võib korjata ja seda kodus kasutada peenrale külvata.

Meeldivaid üllatusi ja maitseelamu- si mereelukate avastatud ning avastamata maailmas!

Mereannid ja mereelukad meres, pajas ning pannil

Toivo Niiberg
136 lk
pehme köide

Allveesõda puudutas ka Eestit

Hanno Ojalo

Eesti Akadeemiline
Sõjaajaloo Selts

“Varjud meres” annab ülevaate allveesõja sündmustest Läänemeres mõlemas maailmasõjas ja ka Vabadussõjas. Mõlemad 20. sajandi ilmasõjad olid tihedalt seotud meresõjaga ja mõlemas suures heitluses oli oluline osa uuel relval, milleks oli allveelaev. Nii Esimeses kui ka Teises maailmasõjas üritas Saksamaa allveesõja abil Suurbritanniat põlvili suruda ja mõlemal korral jäi sellest napilt puudu.

Ootamatud ja põnevad faktid ilmasõdades

Teosest saab teada mõnevõrra ootamatuid fakte. Toon mõned näited.

Esimese maailmasõja ajal tegutsesid Läänemeres edukalt Briti allveelaevad, mis baseerusid ka Tallinnas. Üks Briti allveelaevadest (C 32) jooksis karile Vaistu lahes Pärnu ja Virtsu vahel 1917. aasta oktoobris. 1940. aasta suvel tegutsesid Nõukogude allveelaevad muuhulgas ka eesti kaluripaate puistamisega. Suurem osa Teise maailmasõja ajal Läänemeres hukkunud Saksa allveelaevadest leidis oma otsa kas sadamates või nende läheduses USA-Briti õhurünnakutes või õppuste käigus toimunud avariides. On teada vähemalt üks juhtum, kui Saksa allveelaev ründas 1944. aasta sügisel avamerel eesti põgenikepaati ja keeras selle kummuli. Enamuse Läänemeres hukkunud allveelaevu läkitasid põhja meremiinid.

Allveelaevad külvasid palju surma

Allveesõda puudutas otseselt ka Eestit ja eestlasi. Mõlemas maailmasõjas kasutati Eesti sadamaid, uputati Eesti laevu ja eestlasi oli nii allveelaevnike kui ka allveelaevavõimkondade ohvrite hulgas.

Esimeses maailmasõjas õnnestus Saksa, Vene ja Briti allveelaevadel Läänemeres uputada ja kaaperdada poolsada erinevat laeva. Teises maailmasõjas tegutsesid siinsetes vetes lisaks Saksa ja NSV Liidu allveelaevadele ka Poola ja Soome omad. Kokku läkitasid allveelaevad mere põhja üle saja laeva. Inimohvrite arv küündis mitmekümne tuhandeni.

Suurim ja tuntuim uputatud laev on kindlasti Punalaevastiku ässa Aleksandr Marinesco 1945. aasta jaanuaris

Allveelaeva "Lembitu" allhvitserid masinaruumis. Foto Eesti Meremuuseumi arhiivist

torpedeeritud Saksa haavatute transportilaev (endine reisilaev) Wilhelm Gustloff. Laevahukust, mille ohvrite arv ületas kolmekordselt kuulsat Titanicu oma, teatakse väljaspool Saksamaad aga endiselt vähe.

Surmakülvavaid allveelaevu endid uputati samuti sadakond, millele vahetult enne Suur-Saksamaa kapituleerumist 1945. aasta mais lisandus veel sama palju – vastavalt suadmiraal Karl Dönitzi käsule lasid saksa allveelaevnikud oma alused ise põhja, et neid mitte vaenlasele loovutada. Hukkus ka sõjategevuses mitteosalevate riikide, Rootsi ja Taani allveelaevu.

Hea ülevaade veealusest sõjast

Raamat on varustatud statistilise materjaliga võitlevate poolte uputatud laevade ja hukkunud allveelaevade endi kohta. Lugejal on hea võimalus saada toesem pilt möödunud sajandil Läänemere vetes toimunud halastamatust veealusest võitlusest, mille käigus ei antud armu isegi erapooletute riikide laevadele, reisilaevadele ega põgenikepaatidele.

Täni leivad kusagil Läänemere põhjas kümned erinevate riikide allveelaevavrakid, mis jäid sõdade ajal teadmata kadunuks ja mida ei ole suu-

detud ei leida ega tuvastada. Meri annab ja meri võtab...

Raamatu esitlus toimub 19. detsembril kell 16 Eesti Meremuuseumis.

Varjud meres

Allveesõda
Läänemeres
1914–1919
ja 1939–1945
Hanno Ojalo
128 lk
köva köide

ilmunud

I maailmasõjas ja Venemaa vangilaagrites

Aleksander
Toots
244 lk
köva köide

Aleksander Tootsi jutustus oma elukäigust 20. sajandi pöördelisel aegadel on tähelepanuväärne, sest see pakub põnevat lugemist nii sõjaajaloo- kui koduloohuvilistele ja ka neile, kes huvituvad Siberi vangilaagrite ja asumise teemast. Tegemist on mehega, kes oli pärit tavalisest Eesti talust Põhja-Tartumaalt Elistvere vallast ning kes kisti parimas nooruseas ühes saja tuhande eesti mehega maailmasõja sündmuste keerisesse. Erinevalt oma vennast, kes langes lahingutes Poolas, õnnestus Aleksandril käesolevas raamatus üksikasjalikult kirjeldatud Galiitsia veristes rindelahingutes osalemisele ning kahele kergelt haavata saamisele vaatamata sõjast tervena tagasi tulla.

Järgnes Vabadussõda ning kaks rahulikku aastakümnet, mil Aleksander ostis talu ja asus seda üles ehitama. Rahuliku elu katkestasid esimene Nõukogude okupatsioon ja Teine maailmasõda. 1944. aasta novembris ta arreteeriti ja mõisteti kümneks aastaks Venemaa vangilaagritesse ning seejärel asumisele, kuna ta olevat sõja ajal abistanud sakslasti (valvas raudteed) ja reetnud seega riiki.

Teksti täiendavad autori ja tema poja Paul Tootsi remargid ja repliigid, lisaks mitmete autorite luuletused. Isiklike mälestuste taustaks on esitatud ka tekste ja dokumente samaaegsetest sündmustest Eestis ja mujal maailmas.

Salaagent Morris. Hommikusöök võib oodata!

Jan Birck
44 lk
köva köide

“Salaagent Morris. Hommikusöök võib oodata!” on järg raamatule “Salaagent Morris ja vana tuuleveski saladus”.

Teise raamatu sündmused saavad alguse nädalavahetusel, mil salaagent Morris on end hommikusöögilauas mugavalt sisse seadnud ja ootab assistent Pepet, kes peaks varsti külast maitsvate kuklitega tagasi jõudma. Kuid pagar Kuldse suurepärase küpsistite asemel toob Pepe seekord kotitäie odavaid saiakeksi. Kuivad kui kõrbetolm, pudisevad need üksteise järel käes tükkideks enne, kui neid maitstagi on jõutud...

Morrise ja Pepe tuju langeb sajandi madalseisu! Selgub, et pagariäri koos pagar Kuldsega on jäljetult kadunud! Tema poe asemele on äkki kerkinud üks odavleiva supermarket. Kogu maa mattub halba tujusse, sest oodatud hommikusöök on rikutud.

Olukorra päästmiseks otsustavad salaagent Morris ja tema vaprad kaaslased Kuldse kadumise põhjused välja selgitada. Nad saavad teada, et pagar on röövitud. Professor Mühkami leiutistega varustatud, kihutavad Morris ja Pepe oma avamere-BMW-ga otsingu-tele üle ookeani maailma otsa.

II maailmasõda rindekirjasaatja pilgu läbi

Hoidmaks Teises maailmasõjas ära sõjaväe moraali kokkuvarisemist, loodi Saksa armees eraldiseisvad ajakirjanikest koosnevad sõjakirjasaatjate üksused. Nende ülesanne oli levitada uudiseid sõjas saavutatud triumfidest. Propagandakompanii liikmete tegevus ei piirdunud aga üksnes kirjatööga. Tihti sattusid nad lahingutesse, said surma või haavata, tegid kangelastegusid.

Eesti sõjakirjasaatjate saatust kujunes erinevaks. Osa meestest langes punaväe kätte vangi ning oli sunnitud

veetma pikki aastaid vangilaagrites, teised arreteeriti alles mõne aja pärast. Vabasse maailma pääsenud sõjakirjasaatjate võimalused oma ametialal jätkata olid tunduvalt laiema. Mitmed neist koostasid ka oma sõjakogemustele tuginevad mälestusraamatud.

Käesolevasse kogumikku on paigutatud ajakirjanduses avaldatud artiklid ja luuletused, mis kajastavad eesti sõdurite väljaõpet ning võitlusi idarindel Saksa armees väljaspool Eestit aastatel 1943–1944, üldmobilisatsiooni Eestis ning Punaarmee rünnaku peatamist 1944. aasta veebruaris, lahinguid Nar-

va ümbruses ja Krivassoos 1944. aasta märtsis-aprillis, olukorda ning meeleolusid rindel ja tagalas 1944. aasta kevadel ja suvel, Punaarmee uut pealetungi Narva all, Auvere ja Sinimägede lahinguid 1944. aasta juulis-augustis ning heitlusi Punaarmee Lõuna-Eestis 1944. aasta augustis-septembris. Pildimaterjali hulgas on mitmeid haruldasi fotosid sõjakirjasaatjatest ning sõjakirjasaatjate joonistusi.

Sõjakirjasaatjad Saksa armees II maailmasõjas

koostaja Mart Laar
368 lk
köva köide

